

بخش دوم

حسابداری شرکت‌های سهامی

آشنایی با شرکت‌های سهامی

هدف‌های رفتاری: در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود:

- ۱- خصوصیات شرکت‌های سهامی را بیان نماید.
- ۲- انواع شرکت‌های سهامی را توضیح دهد.
- ۳- نحوه پذیره‌نویسی سهام در شرکت سهامی عام را بیان نماید.
- ۴- مشخصات شرکت سهامی خاص را شرح دهد.
- ۵- اساس‌نامه شرکت‌های سهامی را توضیح دهد.
- ۶- سرمایه شرکت‌های سهامی، نحوه پرداخت آن، افزایش و کاهش آن را بیان نماید.

۴-۱- مقدمه

به موجب اصلاحی قانون تجارت، مصوب ۱۳۴۷ «شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنهاست» و طبق همین قانون «شرکت سهامی، شرکت بازرگانی محسوب می‌شود ولو این که موضوع عملیات آن امور بازرگانی نباشد.»

در شرکت سهامی عده شرکا نباید از سه نفر کمتر باشد.

طبق قانون یاد شده، حداقل میزان سرمایه نیز یک میلیون ریال در شرکت‌های سهامی خاص و پنج میلیون ریال در سهامی عام

است. بنابراین، مشخصات ویژه این نوع شرکت‌ها عبارت است از:

- ۱- سرمایه به سهام متساوی تقسیم شده باشد.
- ۲- مسئولیت دارندگان سهام فقط محدود به سهام آنهاست.
- ۳- کلیه عملیات شرکت، بازرگانی محسوب است.
- ۴- عده شرکا کمتر از سه نفر نخواهد بود.
- ۵- سرمایه شرکت از مبلغ معینی نباید کمتر باشد.

۴-۲- تقسیم سرمایه به سهام

مسلم است شرکت سهامی مانند سایر شرکت‌ها باید دارای سرمایه باشد و اساس کار هر شرکت تجاری، سرمایه است. منتهی

در این قسم شرکت‌ها سرمایه باید به قسمت‌های مساوی تقسیم شده باشد و هر قسمت را «سهام» می‌گویند. اگر شرکتی دو میلیون ریال سرمایه دارد باید به هزار سهم دو هزار ریالی و یا پانصد سهم چهار هزار ریالی تقسیم شده باشد و چنین شرکتی نمی‌تواند یک میلیون ریال از سرمایه خود را به ۵۰۰ سهم دو هزار ریالی و بقیه را مثلاً به ۲۵۰ سهم چهار هزار ریالی تقسیم نماید.

در این گونه شرکت‌ها، سهامداران لازم نیست که هر یک فقط یک سهم داشته باشند بلکه هر سهامدار می‌تواند به هر مقدار دلخواه سهم خریداری نماید. مثلاً در شرکتی که سرمایه آن به یک‌صد سهم تقسیم شده است ممکن است یک سهامدار هفتاد سهم و سهامدار دیگر بیست سهم و بقیه سهامداران هر کدام یک سهم یا دو سهم داشته باشند.

۳-۴- مسئولیت دارندگان سهام

در شرکت‌های سهامی، سهامداران به میزان سهام متعلق به خود، مسئول هستند و زاید بر آن مسئولیتی ندارند و اگر شرکت به نحوی متضرر گردد که علاوه بر سرمایه، مبلغی هم بدهکار شود، صاحبان سهام ملزم به پرداخت دیون شرکت نخواهند بود. اگر شرکتی که سرمایه آن دو میلیون ریال است ورشکست شود به نحوی که پانصد هزار ریال با احتساب سرمایه کسری ایجاد شود، طلبکاران حق مطالبه از سهامداران را نخواهند داشت زیرا شخصیت و اعتبار سهامداران، به هیچ وجه در شرکت دخالتی ندارد.

تعداد سهامداران: در شرکت سهامی خاص، تعداد شرکا نباید از سه نفر کمتر باشد. این رقم در شرکت سهامی عام، حداقل پنج نفر است.

تعیین حداقل تعداد سهامداران به سه یا پنج نفر، برای تطبیق با سایر مقررات شرکت‌های سهامی است. زیرا به موجب قانون تجارت «شرکت سهامی به وسیله هیئت مدیره‌ای که از بین صاحبان سهام انتخاب شده‌اند و کلاً یا بعضاً قابل عزل می‌باشند اداره خواهد شد. عده اعضای هیئت مدیره در شرکت‌های سهامی خاص و عام به ترتیب نباید از سه یا پنج نفر کمتر باشد.» بنابراین در شرکت سهامی عام، تعداد شرکا نباید کمتر از ۵ نفر باشد.

۴-۴- انواع شرکت‌های سهامی

قانون تجارت، شرکت‌های سهامی را به دو نوع زیر تقسیم نموده است:

- ۱- شرکت سهامی عام
- ۲- شرکت سهامی خاص

۵-۴- شرکت سهامی عام

تعریف: شرکت سهامی عام، شرکتی است که مؤسسان آن قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم، تأمین می‌کنند. به این طریق که آنان، قبلاً حداقل بیست درصد سرمایه را خودشان تعهد کرده، حداقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی به نام «شرکت در شرف تأسیس» در یکی از بانک‌ها سپرده‌گذاری می‌کنند و سپس اظهارنامه‌ای به ضمیمه طرح اساس نامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام، به مراجع ثبت شرکت‌ها تسلیم می‌نمایند.

شرکت سهامی عام، کامل‌ترین نوع شرکت سهامی است که برای انجام امور تجاری و بازرگانی مهم تشکیل می‌شود که سرمایه فردی کفاف آن را نمی‌دهد.

فکر تأسیس هر شرکت ابتدا از ناحیه اشخاصی ایجاد می‌شود که به آن‌ها «مؤسسان» گفته می‌شود.

۱- ۴-۵- مؤسسين: قبل از هر کار، مؤسسان باید حداقل بیست درصد سرمایه را تعهد نمایند و دست‌کم، سی و پنج درصد از مبلغ تعهد شده را نزد یکی از بانک‌ها در حسابی به نام «شرکت در شرف تأسیس» بسپارند. مثلاً در شرکتی از این دست که با سرمایه یک‌صد میلیون ریال تأسیس می‌شود مؤسسان باید حداقل بیست میلیون ریال آن را تعهد نموده، هفت میلیون ریال آن را که معادل سی و پنج درصد مورد تعهد است نقداً پرداخت کنند و در حساب جدیدی که به نام «شرکت سهامی در شرف تأسیس» می‌باشد (با قید

اسم شرکت) نزدیکی از بانک‌های کشور به امانت گذارند.

«هرگاه تمام یا قسمتی از تعهد مؤسسان به صورت غیر نقد (مانند امتیاز یا ملک) باشد باید عین آن یا اسناد مالکیت آن را در نزد همان بانکی که برای پرداخت مبلغ نقدی حساب باز شده است تودیع نمایند».

سپس اظهارنامه‌ای که معمولاً چاپی و حاکی از موادی است که در قانون ذکر شده، به ضمیمه طرح اساس نامه و طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام که به امضای کلیه مؤسسان رسیده باشد منضم به گواهی نامه بانک، دایر بر موجود بودن حساب سپرده و تسلیم مدارک مربوط به آورده‌های غیر نقدی در صورتی که تعهد مؤسسان به صورت غیر نقد باشد، به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم نمایند. این مدارک باید به امضای مؤسسان رسیده باشند.

مراجع ثبت شرکت‌ها در تهران، اداره ثبت شرکت‌ها و در شهرستان‌ها دایره ثبت شرکت‌ها و در نقاطی که فاقد دایره ثبت شرکت‌ها باشد اداره ثبت اسناد محل خواهد بود.

مرجع ثبت شرکت‌ها پس از مطالعه اظهارنامه و ضمایم آن و تطبیق مندرجات آن با قانون، اجازه انتشار اعلامیه پذیره نویسی را صادر خواهد نمود.

۲-۵-۴ پذیره نویسی: تعهد پرداخت سهام را که از ناحیه اشخاص به عمل می‌آید، «پذیره نویسی» نامیده می‌شود.

به موجب آگهی (که اصطلاح قانونی آن در این مورد «اعلامیه» است) اشخاصی که مایل به سرمایه گذاری در شرکت سهامی عام هستند دعوت می‌شوند تا با ملاحظه عملی که شرکت برای انجام آن تأسیس می‌شود و سرمایه‌ای که در نظر گرفته شده است و با اطلاع از سوابق و شخصیت مؤسسان در خرید سهام شرکت نمایند.

طرح اعلامیه مزبور باید شامل نکات زیر باشد:

۱- نام شرکت

۲- موضوع شرکت

۳- مرکز اصلی شرکت و شعب آن در صورتی که تأسیس شعبه مورد نظر باشد.

۴- مدت شرکت

۵- هویت کامل و اقامتگاه و شغل مؤسسان. (در صورتی که بعضی از آن‌ها در امور مربوط به موضوع شرکت تخصص یا اطلاعاتی داشته باشند ذکر آن به اختصار لازم است.)

۶- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیر نقد آن به تفکیک و تعداد و نوع سهام. در مورد سرمایه غیر نقد (جنسی) تعیین مقدار و مشخصات و اوصاف و ارزش آن.

۷- در صورتی که مؤسسان مزایایی برای خود در نظر گرفته‌اند تعیین چگونگی و موجبات آن مزایا.

۸- تعیین درصدی از سرمایه که مؤسسان تعهد کرده و مبلغی که پرداخت کرده‌اند.

۹- ذکر هزینه‌هایی که مؤسسان تا آن موقع برای تدارک مقدمات تشکیل شرکت پرداخت کرده‌اند و برآورد هزینه‌های لازم تا شروع فعالیت شرکت.

۱۰- در صورتی که انجام موضوع شرکت قانوناً مستلزم موافقت مراجع خاصی باشد ذکر مشخصات اجازه نامه یا موافقت اصولی آن مرجع.

۱۱- ذکر حداقل سهامی که هنگام پذیره نویسی باید از سوی پذیره نویس تعهد شود و تعیین مبلغی از آن که باید مقارن پذیره نویسی، نقداً پرداخت گردد.

۱۲- ذکر شماره و مشخصات حساب بانکی که مبلغ نقدی سهام مورد تعهد باید به آن حساب پرداخت شود و تعیین مهلتی که

اشخاص می‌توانند برای پذیرهنویسی و پرداخت مبلغ نقدی، به بانک مراجعه کنند.

۱۳- تصریح به این که اظهارنامه مؤسسان به انضمام طرح اساس نامه برای مراجعه علاقه‌مندان به مرجع ثبت شرکت‌ها، تسلیم شده است.

۱۴- ذکر نام روزنامه کثیرالتشاری که هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی تا تشکیل مجمع عمومی مؤسس منحصرأ در آن منتشر خواهد شد.

۱۵- چگونگی تخصیص سهام به پذیرهنویسان.

۳-۴-۵- هزینه‌های تأسیس: برای تشکیل و ثبت شرکت سهامی، انجام هزینه‌هایی - از جمله هزینه‌های تهیه اساس نامه، حقوق ثبتی، حق تمبر، حق مشاوره‌های حقوقی و نظایر آن‌ها - ضروری است. این هزینه‌ها را «هزینه‌های تأسیس» می‌گویند، که در طبقه بندی حساب‌ها در قسمت سایر دارایی‌ها نگهداری می‌شود.

طبق استاندارد شماره ۱۷ این هزینه‌ها در دوره تحمل به‌عنوان هزینه منظور می‌شود.

۴-۵-۴- مجمع عمومی مؤسس: با سپری شدن مهلتی که برای پذیرهنویسی معین شده است و یا در صورتی که مدت پذیرهنویسی تمدید شده باشد از انقضای مدت تمدید شده، مؤسسان حداکثر تا یک ماه به تعهدات پذیرهنویسان رسیدگی و پس از احراز این که پرداخت تمام سرمایه شرکت تعهد گردیده و اقلأ سی و پنج درصد آن پرداخت شده، تعداد سهام هر یک از تعهدکنندگان را تعیین و اعلام می‌کنند و مجمع عمومی مؤسسان را دعوت می‌نمایند.

دعوت مجمع عمومی مؤسسان به این طریق خواهد بود که تاریخ تشکیل مجمع در روزنامه‌ای که در اعلامیه پذیرهنویسی معلوم شده آگهی می‌شود و علاوه بر آن، به موجب دعوت نامه جداگانه، کلیه تعهدکنندگان سهام برای روز و ساعت معین دعوت می‌شوند و معمولاً دستور مجمع عمومی مؤسسان هم در آن قید می‌گردد.

۵-۴-۵- ثبت شرکت سهامی عام: اساس نامه‌ای که به تصویب مجمع مؤسس رسیده است به‌ضمیمه صورتجلسه مجمع و اعلامیه قبولی مدیران و بازرسان برای ثبت شرکت به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم خواهد شد.

هرگاه تا شش ماه از تاریخ مراجعه قبلی مؤسسان به مرجع ثبت شرکت که طرح اساس نامه و اعلامیه پذیرهنویسی را به مرجع مزبور تسلیم نموده‌اند، شرکت سهامی عام با تشریفات که ذکر شد به ثبت نرسد، با درخواست هر یک از مؤسسان یا پذیرهنویسان، مرجع ثبت شرکت‌ها که اظهارنامه (قبلی) به آن تسلیم شده است گواهی نامه‌ای حاکی از عدم ثبت شرکت، صادر می‌کند و به بانکی که تعهد سهام و تأدیة وجوه در آن به عمل آمده است ارسال می‌دارد تا مؤسسان و پذیرهنویسان به بانک مراجعه و تعهدنامه و وجوه پرداختی خود را مسترد دارند. در این صورت، هرگونه هزینه‌ای که برای تأسیس شرکت پرداخت یا تعهد شده باشد به عهده مؤسسان خواهد بود. بنابراین پذیرهنویسانی که در اثر اعلامیه وجهی پرداخته‌اند بدون هیچ گونه هزینه، پول خود را دریافت خواهند داشت.

۶-۵-۴- مشخصات شرکت سهامی عام: این مشخصات که شرکت سهامی خاص فاقد آن است به شرح زیر می‌باشد:

۱- در نام شرکت، قبل از اسم شرکت یا بلافاصله پس از آن کلمه «عام» اضافه می‌شود. مانند «شرکت سرمایه‌گذاری آینده‌نگر (سهامی عام)»

۲- قبل از تشکیل شرکت، قسمتی از سرمایه شرکت را با صدور اعلامیه پذیرهنویسی در اختیار عموم می‌گذارند تا اشخاص با مراجعه به بانک‌ها در خرید آن اقدام کنند.

۳- سرمایه شرکت از پنج میلیون ریال نباید کمتر باشد.

۴- هیئت مدیره شرکت سهامی عام، کمتر از پنج نفر نخواهد بود.

- ۵- شرکت سهامی عام می‌تواند اوراق قرضه منتشر کند.
- ۶- شرکت می‌تواند سهام خود را برای فروش در بورس اوراق بهادار و بانک‌ها عرضه نماید.
- ۷- در شرکت سهامی عام نقل و انتقال سهام نمی‌تواند مشروط به موافقت مدیران شرکت یا مجمع عمومی صاحبان سهام باشد.
- ۸- در شرکت سهامی عام، مبلغ اسمی هر سهم نباید از ده هزار ریال بیشتر باشد.
- ۹- بازرسان شرکت سهامی عام باید دارای شرایط مخصوصی باشند.

۴-۶- شرکت سهامی خاص

شرکت سهامی خاص شرکتی است که تمام سرمایه آن از سوی مؤسسان تأمین گردیده است. چون تشکیل شرکت‌های سهامی عام با تشریفات که ذکر شد طولانی‌ست، قانون تجارت برای امور تجاری ساده‌تری که نیازمند شرکای کمتری است یک نوع شرکت سهامی مقرر داشته است که به شرح فوق «شرکت سهامی خاص» نامیده می‌شود.

در این قبیل شرکت‌ها، صدور اعلامیه پذیره‌نویسی وجود ندارد. تمام سرمایه از ناحیه مؤسسان تعهد و اقلأسی و پنج درصد آن در حساب مخصوصی نزد یکی از بانک‌ها به نام «شرکت در شرف تأسیس» سپرده می‌شود.

سرمایه شرکت سهامی خاص نباید کمتر از یک میلیون ریال باشد. در صورتی که به علی، سرمایه شرکت تقلیل یابد، باید سهامداران در ظرف مدت یک‌سال آن را جبران و یا شرکت را به نوع دیگری از شرکت‌ها، از قبیل با مسئولیت محدود یا تضامنی تبدیل نمایند.

در نام شرکت باید کلمه «خاص» قبل از ذکر نام شرکت و یا بلافاصله پس از آن اضافه شود. مانند «شرکت سهامی خاص الوند» یا «شرکت سهامی امیر - خاص» و قید کلمه خاص باید در تمام اوراق شرکت ذکر گردد. زیرا این نوع شرکت‌ها در حقیقت نوعی شرکت سهامی خصوصی‌اند که مراجعه‌کنندگان باید اطلاع داشته باشند.

۴-۶-۱- مشخصات شرکت سهامی خاص: مشخصات شرکت سهامی خاص عبارتست از:

- ۱- در نام شرکت، قبل از اسم شرکت یا بعد از آن کلمه «خاص» باید اضافه شود و این کلمه در کلیه نوشته‌های شرکت و آگهی‌ها باید رعایت گردد.
- ۲- سرمایه شرکت به وسیله خود مؤسسان تأمین می‌شود و آنان، حق صدور اعلامیه پذیره‌نویسی را ندارند.
- ۳- سرمایه شرکت حداقل یک میلیون ریال است.
- ۴- هیئت مدیره شرکت سهامی خاص حداقل سه نفر است.
- ۵- شرکت سهامی خاص حق انتشار اوراق قرضه را ندارد.
- ۶- شرکت سهامی خاص نمی‌تواند سهام خود را برای پذیره‌نویسی یا فروش در بورس اوراق بهادار یا توسط بانک‌ها عرضه نماید یا با انتشار آگهی یا هر نوع اقدام تبلیغاتی، برای فروش سهام خود مبادرت کند.

۴-۷- اساس‌نامه

اساس‌نامه، مهم‌ترین سند شرکت سهامی و مدرکی است که چارچوب فعالیت شرکت به آن بستگی دارد. کلیه شرکت‌های سهامی، اعم از شرکت سهامی عام یا شرکت سهامی خاص، باید دارای اساس‌نامه باشند. اساس‌نامه، حدود اختیارات مجامع عمومی و هیئت

مدیره را تعیین و تکلیف سود و زیان شرکت و مدت انحلال آن را معین می‌نماید. اساس‌نامه تابع نظر مؤسسان و اکثریت دارندگان سهام است.

۸-۴- نام شرکت

شرکت سهامی باید دارای نام مخصوصی باشد. زیرا نامیدن شرکت به نام سهامداران به علت این که مسئولیتی ندارند ممنوع است و چون هر شخص حقوقی مانند شخص حقیقی باید دارای نام باشد تا تشخیص داده شود از این رو، انتخاب نام برای شرکت، ضروری و از مبانی اولیه تشکیل آن است.

۹-۴- مرکز اصلی شرکت

مرکز اصلی شرکت، یکی از مواردی است که باید در اساس‌نامه نوشته شود و معمولاً مجامع عمومی و جلسات هیئت مدیره در آنجا تشکیل می‌گردد. مرکز شرکت، از سوی مجمع عمومی می‌تواند تغییر مکان داده شود.

۱۰-۴- موضوع شرکت

موضوع شرکت، هدفی است که شرکت برای آن تأسیس شده است. مثلاً شرکتی که برای تولید خودرو یا سرمایه‌گذاری در صنایع پتروشیمی تشکیل شده عمل «تولید خودرو» و یا «سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی» موضوع شرکت است.

۱۱-۴- مدت شرکت

شرکت، ممکن است برای مدت محدودی مثلاً ۱۰ یا ۳۰ سال تشکیل شود و نیز ممکن است این زمان نامحدود باشد. در صورتی که مدت زمان فعالیت شرکت محدود باشد باید آن مدت، معلوم گردد و اثر آن این است که با فرارسیدن تاریخ و انقضای مدت، شرکت به خودی خود منحل و برچیده می‌شود. مثلاً چنانچه برای ساختن یک فرودگاه، شرکت خاصی تشکیل شود با خاتمه عملیات ساخت و بهره‌برداری از فرودگاه، مدت زمان فعالیت شرکت مذکور، خاتمه یافته تلقی می‌شود.

۱۲-۴- حقوق صاحبان سهام

سرمایه هر شرکت سهامی، عبارت است از جمع قیمت اسمی سهام آن شرکت. بنابراین سرمایه به سهام متساوی قسمت می‌شود و هر یک از سهامداران، یک یا چند سهم آن را خواهند داشت.

پرداخت سرمایه: قانون اجازه داده است که در موقع تشکیل شرکت‌های سهامی عام، دارندگان سهام اقل‌سی و پنج درصد از مورد تعهد خود را پرداخت و باقی‌مانده آن را حداکثر ظرف مدت پنج سال پرداخت نمایند.

ولی هرگاه آورده‌های سهامداران، غیرنقدی باشد باید تمام آن تقویم و تسلیم شده باشد.

سرمایه شرکت‌های سهامی معمولاً شامل دو بخش است:

۱- سرمایه پرداخت شده که همان مبلغی است که سهامداران به حساب شرکت واریز کرده‌اند.

۲- سرمایه تعهد شده مابه‌التفاوت مبلغ اسمی و مبلغ واریز شده.

اهمیت سرمایه شرکت، بیشتر مورد نظر معامله‌کنندگان با شرکت است و اشخاص با اطلاع از اعتبار و میزان سرمایه با شرکت، قرارداد منعقد می‌کنند و یا معامله انجام می‌دهند. به این دلیل، هر شرکت باید در سربرگ‌های چاپی خود میزان سرمایه شرکت و آن

قسمتی را که تأدیه شده درج نماید تا اشخاص طرف معامله با شرکت، از سرمایه آن مطلع باشند.

۱-۱۲-۴ سرمایه نقدی و غیر نقدی: سرمایه، ممکن است نقدی باشد یا غیر نقدی. سرمایه نقدی که اغلب شرکت‌های سهامی دارند وجه نقد است. سرمایه غیر نقدی مال یا امتیاز یا عملی است که سهامداران در قبال سهام خریداری شده می‌پردازند. مثلاً ممکن است در شرکتی که موضوع آن ساخت و ساز مسکن است شخصی یک قطعه زمین به ارزش یکصد میلیون ریال تسلیم و در مقابل، هزار سهم یکصد هزار ریالی قبول کند.

۲-۱۲-۴ اندوخته قانونی: در تجارت امکان دارد زبانی متوجه شرکت شود که باعث از بین رفتن سرمایه شود. در قانون تجارت، به منظور جلوگیری از تأثیر زیان‌های احتمالی بر سرمایه، عنوانی به نام اندوخته قانونی پیش‌بینی شده است و قانون، هیئت مدیره شرکت را ملزم نموده است که حداقل پنج درصد از سود خالص شرکت را به اندوخته قانونی تخصیص دهد تا در حساب خاصی به نام «اندوخته قانونی» ثبت شود. این الزام تا زمانی است که مانده اندوخته مذکور، معادل یک دهم سرمایه اصلی شرکت گردد و اضافه بر آن را قانون به اختیار شرکت گذاشته است.

قسمت حقوق صاحبان سهام را می‌توان به صورت‌های زیر تنظیم نمود:

۱- چنانچه تمام سرمایه پرداخت نشده و در حالت تعهد صاحبان سهام باشد:

ترازنامه

دارایی‌ها:	بدهی‌ها:
	حقوق صاحبان سهام:
	سرمایه - سهام عادی تعهد شده
	سرمایه عادی
	سرمایه - سهام ممتاز تعهد شده
	سرمایه ممتاز
	جمع
	کسر شود: تعهد صاحبان سهام
	سرمایه پرداخت شده
	اضافه شود:
	اندوخته‌ها
	سود (زیان) انباشته
	مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها
	سرمایه اهدایی
	جمع
	جمع حقوق صاحبان سهام
جمع دارایی‌ها	جمع بدهی و حقوق صاحبان سهام

۲- چنانچه تمام سرمایه پرداخت شده باشد

دارایی ها :	بدهی ها :
	حقوق صاحبان سهام :
	سرمایه - سهام عادی (... سهم ... ریالی پرداخت شده) xx
	صرف سهام ممتاز (... سهم ... ریالی پرداخت شده) xx
	صرف سهام عادی xx
	صرف سهام ممتاز xx
	جمع سرمایه پرداخت شده xx
	اضافه شود :
	اندوخته ها xx
	سود (زیان) انباشته xx
	مازاد تجدید ارزیابی دارایی ها xx
	سرمایه اهدایی xx
	جمع xx
	جمع حقوق صاحبان سهام xx
جمع دارایی ها xx	جمع بدهی و حقوق صاحبان سهام xx

۳-۱۲-۴ افزایش سرمایه : در اثر پیشرفت کار و احتیاج به نقدینگی و یا انجام طرح‌های در دست اجرا، شرکت‌ها نیاز به افزایش سرمایه پیدا می‌کنند که ناچار می‌شوند به سرمایه خود اضافه نمایند. در چنین حالتی، شرکت ناچار است سهام جدیدی بفروشد. در صورتی که در اساس‌نامه پیش‌بینی شده باشد می‌توان با رعایت آن اقدام به افزایش سرمایه و فروش سهم نمود. افزایش سرمایه، زمانی امکان‌پذیر است که سرمایه قبلی شرکت تماماً تأدیه شده باشد و تا زمانی که شرکت هنوز تعهد قبلی خود را کاملاً انجام نداده و مبلغی از سرمایه را هنوز پرداخته‌اند، شرکت حق افزایش سرمایه را «تحت هیچ عنوان» نخواهد داشت.

گاهی در عمل مشاهده می‌شود که شرکت سود سرشاری داشته است و ارزش سهام آن در بازار، بیش از قیمت اسمی سهام یعنی پولی است که سهامداران در روز اول پرداخته‌اند. در چنین حالتی، شرکت با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده اقدام به انتشار سهام جدید به قیمتی بیشتر از قیمت اسمی می‌نماید.

قانون تجارت در این مورد می‌گوید که «شرکت می‌تواند سهام جدید را برابر مبلغ اسمی بفروشد و یا این که مبلغی علاوه بر مبلغ اسمی سهم، به عنوان اضافه ارزش سهم از خریداران دریافت کند. هم چنین شرکت می‌تواند عواید حاصله از اضافه ارزش سهام فروخته شده را به اندوخته منتقل سازد یا نقداً بین صاحبان سهام سابق تقسیم کند یا در ازای آن، سهام جدید به صاحبان سهام بدهد.»

به‌طور کلی، افزایش سرمایه در شرکت‌های سهامی به یکی از روش‌های زیر انجام می‌پذیرد :

۱- افزایش سرمایه از طریق افزایش مبلغ اسمی سهام موجود که در این روش باید موافقت کلیه سهامداران در جمع اعلام شود و تمام مبلغ افزایش سرمایه نیز نقداً پرداخت گردد.

۲- افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید که در این شیوه تأدیه مبلغ افزایش سرمایه (بهای سهام) جدید به یکی از روش‌های زیر امکان‌پذیر خواهد بود.

۲/۱) افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید به صورت نقد و به ارزش اسمی - به ارزش روز
 ۲/۲) افزایش سرمایه از طریق صدور سهام در ازای بدهی‌های شرکت و اوراق قرضه
 ۲/۳) افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید از محل سود انباشته، صرف سهام، اندوخته‌ها، غیر اندوخته قانونی
 گفتنی است که صدور سهام جدید از محل اندوخته‌ها یا سود تقسیم نشده را «سود سهمی» یا «سهام جایزه» می‌نامند.
۴-۱۲-۴ کاهش سرمایه : همچنان که سرمایه شرکت ممکن است اضافه شود گاهی نیز اتفاق می‌افتد که سرمایه شرکت‌ها کاهش می‌یابد. کاهش سرمایه به دو صورت انجام می‌شود :

۱- اختیاری

۲- اجباری

کاهش اختیاری سرمایه : در مواردی که شرکت موفق به انجام اهداف اساسنامه‌ای خود نمی‌شود و بیش از مبلغ مورد احتیاج، سرمایه در اختیار دارد، می‌تواند قسمتی از سرمایه خود را کاهش داده، به شرکا مسترد دارد.
 به استناد قانون تجارت «مجمع عمومی فوق العاده شرکت می‌تواند به پیشنهاد هیئت مدیره در مورد کاهش سرمایه به طور اختیاری اتخاذ تصمیم کند، مشروط بر این که در اثر کاهش به تساوی حقوق صاحبان سهام لطمه‌ای وارد نشود و سرمایه شرکت از حداقل مبلغ مقرر کمتر نشود.» یعنی در شرکت‌های سهامی عام از پنج میلیون ریال و در شرکت‌های سهامی خاص از یک میلیون ریال کمتر نباشد.
 توضیح این که به استناد قانون تجارت، خرید سهام شرکت از سوی همان شرکت ممنوع است. زیرا در این صورت سرمایه شرکت تقلیل پیدا می‌کند بدون این که کاهش سرمایه آگهی شود. البته در کشورهای خارجی خرید سهام از سوی شرکت‌ها مجاز است که به این گونه سهام «سهام خزانه» می‌گویند.

کاهش اجباری سرمایه : اگر تقلیل سرمایه در اثر زیان‌های وارده به قدری باشد که نصف سرمایه شرکت از میان برود، در این صورت قانون تجارت، هیئت مدیره شرکت را موظف نموده است که مجمع عمومی فوق العاده را دعوت نمایند تا نسبت به بقا یا انحلال شرکت تصمیم بگیرند. مجمع عمومی می‌تواند در مورد انتشار سهام جدید و یا کاهش سرمایه و یا انحلال شرکت اتخاذ تصمیم نماید. این تصمیم را در هر حال مدیران شرکت مطابق مقررات قانون به اطلاع مرجع ثبت شرکت‌ها خواهند رسانید. «هرگاه مجمع عمومی فوق العاده رأی به انحلال شرکت ندهد باید در همان جلسه با رعایت مقرراتی که برای ثبت شرکت لازم است سرمایه شرکت را به مبلغ سرمایه موجود کاهش دهند» مشروط بر این که از میزان حداقلی که برای شرکت‌های سهامی تعیین شده کمتر نباشد.

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

۱- در شرکت سهامی، مسئولیت صاحبان سهام :

الف) محدود به مبلغ اسمی سهام آن‌هاست. ج) هیچ گونه مسئولیت خاصی ندارند.

ب) معادل درصد سهام آن‌هاست. د) مسئولیت تضامنی دارند.

۲- در یک شرکت سهامی، تعداد سهامداران حداقل ..... است.

الف) پنج نفر ج) دو یا چند نفر

ب) سه نفر د) هیچکدام

- ۳- سرمایه شرکت سهامی خاص حداقل چقدر است؟
 الف) یک میلیون ریال
 ب) دو میلیون ریال
 ج) حداقل ندارد
 د) پنج میلیون ریال
- ۴- حداقل تعداد سهامداران در شرکت سهامی عام چند نفر است؟
 الف) سه نفر
 ب) بین سه تا پنج نفر
 ج) پنج نفر
 د) پنج نفر یا بیشتر
- ۵- در هنگام تشکیل شرکت سهامی عام، مؤسسان باید :
 الف) صددرصد سهم خود را تأدیه و پرداخت نمایند.
 ب) ۲۰ درصد سرمایه را تعهد و ۳۵ درصد آن را پرداخت نمایند.
 ج) ۲۰ درصد سرمایه را تعهد و پرداخت نمایند.
 د) ۳۵ درصد سرمایه را پرداخت نمایند.
- ۶- پذیرهنویسی عبارتست از :
 الف) تعهد پرداخت سهام از ناحیه اشخاص
 ب) پرداخت بهای سهام از ناحیه اشخاص
 ج) پرداخت ۳۵ درصد بهای سهام از ناحیه اشخاص
 د) همه موارد بالا
- ۷- هزینه‌های تأسیس، تحت چه سرفصلی و در کدام بخش از صورت‌های مالی نمایش داده می‌شود؟
 الف) دارایی‌های ثابت و در ترازنامه
 ب) دارایی‌های جاری و در ترازنامه
 ج) هزینه‌های عملیاتی در صورت سود و زیان
 د) سایر دارایی‌ها و در ترازنامه
- ۸- انواع شرکت‌های سهامی کدام‌اند؟
 الف) خاص و عام
 ب) خاص و عام و تضامنی
 ج) خاص
 د) عام
- ۹- کدام‌یک از شرکت‌های هفتگانه قانون تجارت، مجاز به پذیرهنویسی و انتشار اوراق قرضه هستند؟
 الف) مسئولیت محدود و سهامی خاص
 ب) سهامی عام
 ج) سهامی خاص و عام
 د) سهامی خاص
- ۱۰- در شرکت‌های سهامی، کاهش سرمایه به چند صورت انجام می‌شود؟
 الف) اختیاری و قانونی
 ب) اختیاری و اجباری
 ج) اختیاری
 د) اجباری

سهام

هدف‌های رفتاری : در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- انواع سهام را توضیح دهد.
- ۲- ارزش سهام و انواع آن را بیان نماید.
- ۳- سود هر سهم را محاسبه نماید.
- ۴- صرف و کسر سهام را توضیح دهد.
- ۵- عملیات حسابداری تأسیس شرکت سهامی و انتشار سهام را به صورت نقد انجام دهد.
- ۶- عملیات حسابداری تأسیس شرکت سهامی و انتشار سهام بر مبنای پذیره‌نویسی را انجام دهد.
- ۷- عملیات حسابداری تأسیس شرکت سهامی و انتشار سهام در ازای تحصیل دارایی‌های غیرنقدی انجام دهد.
- ۸- حسابداری تأسیس شرکت سهامی را شرح دهد.

۱-۵- مقدمه

سرمایه هر شرکت سهامی، به قطعاتی تقسیم شده است که هر یک از آن‌ها را «سهم» می‌گویند. بنابراین، سهم عبارت از قطعاتی است که مجموع آن، سرمایه شرکت را تشکیل می‌دهد.

در قانون تجارت، سهم چنین تعریف شده است «سهم قسمتی است از سرمایه شرکت سهامی که مشخص‌کننده میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن در شرکت سهامی می‌باشد.»

در شرکت‌های غیرسهامی، سهم هر شریک را «سهم‌الشرکه» می‌گویند ولی در شرکت سهامی به ذکر «سهم» اکتفا می‌شود. مثلاً گفته می‌شود فلان شخص در فلان شرکت، دارای یک یا چند سهم است.

دارنده سهم نمی‌تواند به نسبت سهم خود در دارایی‌های شرکت مالک باشد بلکه به نسبت سهم خود از شرکت دارای حق است و به موجب آن از منافع شرکت استفاده کرده، در مجمع عمومی رأی می‌دهد و در صورت انحلال از دارایی شرکت سهم خواهد برد.

قانون تجارت، حداکثر قیمت اسمی سهام در شرکت‌های سهامی عام را ده هزار ریال معین کرده، ولی در شرکت‌های سهامی خاص، حداقل و حداکثری برای مبلغ اسمی سهام تعیین نشده است.

۲-۵- انواع سهام

- سهام هر شرکت ممکن است به چند صورت انتشار یابد :
- ۱- عادی (سهام عادی می‌تواند بانام یا بی‌نام منتشر شود)

۲- ممتاز

۱- ۲- ۵- سهم عادی با نام : سهم، ممکن است با نام باشد. در این صورت، دارنده سهم معلوم و مشخص است و در محل

شرکت دفتری وجود دارد که شماره ردیف سهام و نام دارنده در آن ذکر شده است. بنابراین، از روی شماره ردیف هر سهم می‌توان دانست که آن سهم متعلق به چه کسی است.

انتخاب سهام با نام، به این جهت است که شرکت مایل است شرکای خود را بشناسد و سیاست تجاری آن ایجاب می‌کند که بداند سهام شرکت در دست چه اشخاصی است.

قانون تجارت، مقرر داشته است «مادام که تمام مبلغ اسمی هر سهم پرداخت نشده صدور ورقه سهم بی‌نام یا گواهی‌نامه موقت ممنوع است. به تعهدکننده این گونه سهام، گواهی‌نامه موقت با نام داده خواهد شد که نقل و انتقال آن تابع مقررات مربوط به نقل و انتقال سهام با نام است.»

۲- ۲- ۵- سهم عادی بی‌نام : سهم بی‌نام، ورقه‌ای است که اسم دارنده آن در ورقه و یا در دفاتر شرکت ثبت نشده باشد و مالکیت آن با در دست داشتن ورقه سهم، محرز می‌شود. از لحاظ سرعت در نقل و انتقال سهام و تسهیل در تجارت آن، سهام بی‌نام، بهتر از سهام با نام است.

سهام بی‌نام به صورت سند در وجه حامل است و دارنده آن مالک شناخته می‌شود مگر آن که خلاف آن قانوناً ثابت گردد. نقل و انتقالات این نوع سهام با قبض و اقباض یعنی با دست به دست شدن به عمل می‌آید.

اگر کسی خواست سهام بی‌نام خود را بفروشد کافی است که قیمت آن را دریافت و سهم را مانند اسکناس تسلیم کند. این گونه سهام در دست هر کس مشاهده شود به عنوان مالک آن سهم شناخته شده، می‌تواند از منافع شرکت استفاده نماید و در مجامع عمومی به نام دارنده سهم وارد شود و در موقع انحلال هم، از دارایی شرکت سهم ببرد مگر این که شخص دیگری در دادگاه ثابت کند که سهم، متعلق به او است و دارنده به ناحق آن را در تصرف دارد.

سهام با نام و بی‌نام در تمام مراحل دارای یک ارزش‌اند و دارندگان آن‌ها در نفع و ضرر و استفاده از شرکت یکسان هستند.

۳- ۲- ۵- سهم ممتاز : سهم ممتاز، سهامی است که امتیازاتی نسبت به سایر سهام در نفع و یا سرمایه و یا سایر موارد داشته باشد ولی در هر حال قیمت اسمی آن‌ها از سایر سهام بیشتر نیست.

۴- ۲- ۵- امتیازات سهام ممتاز :

۱- اولویت در دریافت سهم سود که ممکن است به یکی از روش‌های زیر صورت گیرد :

الف) تعلق نسبت معینی از سود به سهام ممتاز قبل از تقسیم سود بین صاحبان سهام عادی

ب) تعلق نسبت معینی از سود به اضافه حق مشارکت در بقیه سود با صاحبان سهام عادی

ج) محفوظ ماندن حق دریافت سهم سود نسبت به سال‌هایی که شرکت زیان دارد از محل سود سال‌های آتی. (این گونه سهام را سهام ممتاز با سود انباشته می‌گویند).

۲- حق تقدم در باز یافت مبلغ سهام نسبت به سهام عادی در صورت انحلال شرکت

سهام ممتازه موقعی قابل انتشار است که اساسنامه شرکت، اجازه انتشار آن را داده باشد و یا مجمع عمومی فوق العاده آن را تصویب نماید. در قانون تجارت مقرر گردیده است «در صورتی که برای بعضی از سهام شرکت با رعایت مقررات قانون، مزایایی قائل شوند این گونه سهام، «سهام ممتازه» نامیده می‌شود».

کلیه سهام شرکت را نمی‌توان ممتاز دانست. زیرا در این صورت، هیچ‌یک از سهام نسبت به دیگری ترجیح ندارد و عادی

محسوب می‌شود. سهام ممتاز ممکن است در چند نوبت منتشر شود و دارای چند نوع باشد. مثلاً ممکن است شرکت، تعدادی سهام ممتاز داشته باشد که فقط ۵ درصد بیش از سایر سهام منفعت ببرد و تعدادی دیگر، علاوه بر منافع در دارایی شرکت در زمان انحلال، حق تقدم داشته باشد.

۳-۵- پرداخت قیمت سهام

چون تمام سرمایه شرکت، در ابتدای تأسیس مورد احتیاج نیست از این رو، مقداری از آن (بهای سهام) مطالبه می‌شود و بقیه آن به تدریج اخذ می‌گردد. با در نظر گرفتن این موضوع، قانون تجارت مقرر داشته است که خریداران سهم می‌توانند در ابتدا قسمتی از قیمت سهم را که کمتر از سی و پنج درصد نباشد پرداخت و بقیه را تعهد نمایند.

ممکن است شرکتی در ابتدای تشکیل بیش از سی و پنج درصد مثلاً شصت درصد قیمت اسمی سهام و یا تمام قیمت آن را لازم داشته باشد که در این صورت، به همان نسبت از قیمت سهام نقداً پرداخت می‌شود ولی در هر حال مبلغ پرداخت و میزان تعهد شده هر سهم باید در اساس نامه ذکر شود.

مطالبه مبلغ پرداخت نشده سهام به این طریق خواهد بود که هیئت مدیره مراتب را در روزنامه کثیرالتشراری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن درج می‌شود منتشر می‌کند و مهلت «معقول و مناسبی» برای پرداخت آن قرار می‌دهد.

در صورتی که دارندگان سهام از تأدیه مبلغ پرداخت نشده خودداری نمایند، خسارت دیرکرد از قرار نرخ رسمی بهره^۱ به علاوه چهار درصد در سال به مبلغ تأدیه نشده اضافه خواهد شد. پس از اخطار این موضوع از طرف شرکت به صاحب سهم و گذشتن یک ماه از صدور اخطار، در صورتی که مبلغ مورد مطالبه و خسارت تأخیر آن تماماً پرداخت نشود، شرکت آگهی فروش سهم مزبور را با قید مشخصات سهام فقط یک نوبت در روزنامه کثیرالتشراری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن منتشر می‌شود، چاپ می‌نماید و یک نسخه از آگهی به وسیله پست سفارشی برای صاحب سهم ارسال می‌شود. سپس این گونه سهام را در صورتی که در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده باشد (مربوط به شرکت‌های سهامی عام) از طریق بورس و در غیر این صورت، از طریق مزایده فروخته، از حاصل فروش آن، شرکت کلیه هزینه‌های مربوط را برداشت می‌کند و در صورتی که چیزی باقی بماند، مازاد را به صاحب سهم پرداخت می‌نماید. در این موقع، نام صاحب سهام قبلی از دفتر حذف و اوراق سهام یا گواهی‌نامه موقت سهام، با قید کلمه المثنی به نام خریدار صادر و مراتب برای اطلاع عموم آگهی می‌گردد.

۴-۵- ارزش سهام

هر سهمی معمولاً دارای چهار نوع قیمت یا ارزش است:

۱- ارزش اسمی

۲- ارزش روز یا تجارتي

۳- ارزش دفتری

۴- ارزش تصفیه

۱-۴-۵- ارزش اسمی: ارزش اسمی سهام، همان است که در روی آن نوشته شده است و سرمایه شرکت مجموع قیمت

۱- به موجب ماده ۳۵ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت می‌باید خسارت تأخیر تأدیه نیز اخذ شود ولی پس از انقلاب و به موجب برخی یا همه فتاوی صادره، خسارت

تأخیر تأدیه، غیرشرعی اعلام شده است.

اسمی آن است. چنانچه سرمایه شرکتی، دو میلیون ریال شامل هزار سهم تقسیم شده باشد ارزش اسمی هر سهم آن دو هزار ریال است.

۲-۴-۵- ارزش تجارتي یا ارزش روز: قیمت تجارتي یا حقيقي هر سهم به فعالیت و سوددهی شرکت بستگی دارد. طبیعی است که قیمت سهام شرکتی که سالانه ۲۰ درصد سود می دهد با سهام شرکتی که سالانه ۳۵ درصد سود می دهد فرق دارد. قیمتی که سهام در بازار و بورس ها به فروش می رسد با قیمت اصلی و اسمی سهام فرق دارد و قیمت بازار «ارزش تجارتي» نامیده می شود. ممکن است ارزش تجارتي از ارزش اسمی کمتر یا بیشتر باشد. مثلاً سهام شرکتی که فعالیتی نداشته و در اثر زیان های وارده، قسمتی از سرمایه آن از بین رفته است، در بازار به ارزش اسمی خریدار ندارد و ناچار به قیمت کمتری فروش می رود. گاهی ارزش اسمی و تجارتي با یکدیگر فرقی ندارند. در این صورت، گفته می شود که ارزش اسمی سهام با ارزش تجارتي منطبق است.

۳-۴-۵- ارزش دفتری: عبارت است از ارزش سهام شرکت در حالت فعلی آن و یا حقی که صاحبان سهام نسبت به ارزش ویژه ثبت شده در دفاتر دارند. در این گونه موارد، سود تقسیم نشده و اندوخته ها نیز بخشی از ارزش دفتری سهام را تشکیل می دهند.

$$\text{سود (کسر) سهام عادی} \pm \text{اندوخته ها} + \text{سود (زیان) انباشته} \pm \text{سرمایه (سهام عادی)} = \frac{\text{ارزش دفتری هر سهم عادی}}{\text{تعداد سهام عادی}}$$

گفتنی است که ارزش دفتری، فقط برای سهام عادی محاسبه می شود که عموماً با ارزش اسمی هر سهم عادی تفاوت دارد. اما ارزش دفتری سهام ممتاز، معمولاً با ارزش اسمی آن برابر است. بنابراین، برای محاسبه ارزش دفتری هر سهم عادی باید مبلغ ریالی سهام ممتاز را از سرمایه کسر نمود.

۴-۴-۵- ارزش تصفیه: عبارت است از مبلغی که در صورت انحلال و تصفیه شرکت به هر سهم تعلق می گیرد.

$$\text{سود (کسر) سهام عادی} \pm \text{سود (زیان) تصفیه} \pm \text{اندوخته ها} + \text{سود (زیان) انباشته} \pm \text{سرمایه (سهام عادی)} = \frac{\text{ارزش تصفیه هر سهم عادی}}{\text{تعداد سهام عادی}}$$

۵-۵- سود هر سهم

از جمله مهم ترین اطلاعاتی که در صورت های مالی شرکت های سهامی ارائه می شود، اطلاعات مربوط به میزان سود متعلق به هر سهم است. در محاسبه سود هر سهم، اثر ارقام غیرمستمر و غیرعادی بر سود باید مورد توجه قرار گیرد. در غیر این صورت، رقم سود متعلق به هر سهم گمراه کننده خواهد بود.

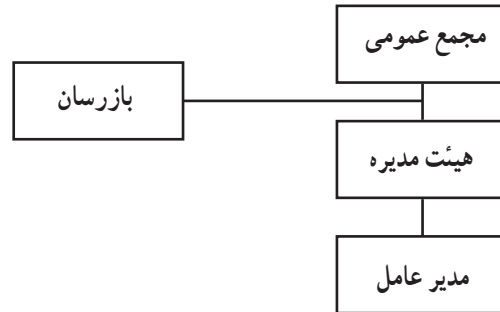
مثال - فرض کنید سرمایه شرکت حسام، متشکل از ۲۰۰/۰۰۰ سهم باشد. شرکت در سال ۱۳×× مبلغ ۱۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال سود داشته و ارقام غیرعادی یا سایر ارقام خاص، در حساب سود و زیان سال مذکور منظور نشده است. به این ترتیب، سود متعلق

به هر سهم در سال ۱۳×× معادل $\frac{۱۴۰/۰۰۰/۰۰۰}{۲۰۰/۰۰۰} = ۷۰۰$ ریال بوده است. حال اگر در سال بعد سود شرکت بدون توجه به ارقام

غیرعادی، معادل ۱۴۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد، سود هر سهم معادل $\frac{۱۴۵/۰۰۰/۰۰۰}{۲۰۰/۰۰۰} = ۷۲۵$ ریال است.

۱- مجامع شرکت های سهامی

در شرکت سهامی، سهامداران که مالکان شرکت هستند شرکت را بر اساس شرایطی که در اساس نامه ذکر شده، اداره می کنند و بر آن نظارت دارند. اداره شرکت از سوی هیئت مدیره و نظارت بر آنان، از طریق بازرسان قانونی که توسط سهامداران منصوب می شوند، صورت خواهد گرفت. نمودار زیر ساختار سازمانی یک شرکت سهامی را نمایش می دهد.

مجمع عمومی، اجتماع شرکای شرکت و مجموع اشخاصی است که شخصیت شرکت را به وجود آورده اند و شخصیت حقوقی شرکت بسته به وجود آن هاست. مجمع عمومی که بالاترین مرکز قدرت شرکت و تعیین کننده سرنوشت آن می باشد، سه قسم است:

۱- مجمع عمومی مؤسس

۲- مجمع عمومی عادی

۳- مجمع عمومی فوق العاده

۲- مجمع عمومی مؤسس

در شرکت های سهامی عام، اولین مجمعی که کار رسیدگی به پذیره نویسی و تصویب اساس نامه و تعیین مدیران را بر عهده دارد، «مجمع مؤسس» نامیده می شود. تشکیل چنین مجمعی در شرکت های سهامی خاص الزامی نیست.

مجمع عمومی مؤسس که قبل از تشکیل شرکت سهامی عام، و در تمام مدت شرکت، فقط یک بار تشکیل می شود، مرکب از کلیه مؤسسان و پذیره نویسان خواهد بود. حضور عده ای که لااقل نصف سرمایه شرکت را تعهد نموده اند، ضروری است. در صورتی که در این مجمع، عده کافی (دارندگان بیش از نصف سرمایه) حاضر نشوند، مؤسسان مجمع عمومی دیگری دعوت می نمایند. در مجمع عمومی دوم، حضور یک ثلث از دارندگان سرمایه شرکت ضروری است. در صورتی که باز هم عده کافی برای شرکت در مجمع عمومی مؤسس حاضر نشوند، برای بار سوم آخرین مجمع عمومی دعوت می شود.

۳- مجمع عمومی فوق العاده

مجمع عمومی فوق العاده، با حضور حداقل دارندگان بیش از پنجاه درصد صاحبان سهامی که حق رأی دارند یا نمایندگان آن ها در جلسه، رسمیت خواهد داشت. اگر این حد نصاب در اولین دعوت حاصل نشود، مجمع، برای مرتبه دوم دعوت خواهند شد و حد نصاب در این مجمع با حضور بیش از یک سوم صاحبان سهام با حق رأی شرکت است؛ مشروط بر آنکه در دعوت دوم نتیجه دعوت اول ذکر شده باشد. تصمیمات مجمع عمومی فوق العاده با شرکت دو سوم آرای صاحبان سهام حاضر در جلسه، معتبر خواهد بود.

وظایف و اختیارات مجمع عمومی فوق العاده: وظایف مجمع عبارتست از:

- افزایش سرمایه

– کاهش سرمایه

– تغییرات اساس نامه

– انحلال شرکت قبل از موعد و یا تغییر نوع شرکت

– حدود اختیارات مجمع عمومی فوق العاده در مورد افزایش سرمایه : افزایش سرمایه از نظر حقوقی وقتی صورت می گیرد که

شرکت سرمایه قبلی خود را تماماً تأدیه کرده باشد. این افزایش به چهار صورت زیر تحقق می یابد :

– افزایش سرمایه از طریق پرداخت مبلغ اسمی سهم به نقد

– با تبدیل سود تقسیم نشده یا اندوخته یا عواید حاصله از اضافه ارزش سهام به سرمایه شرکت

– به صورت تبدیل مطالبات نقدی حال شده اشخاص از شرکت به سهام جدید

– با تبدیل اوراق قرضه به سهام

۴– مجمع عمومی عادی

تصمیمات کلی هر شرکت که از سوی مدیران اخذ شده و همچنین خط مشی سالانه آن، باید به اطلاع و تصویب سهامداران برسد. دارندگان سهام نیز علاقه مند هستند از امور کلی شرکت با اطلاع باشند. مجمع عمومی تنها وسیله ای است که دارندگان سهام می توانند نظریه خود را اعمال نمایند. قانون مقرر می دارد : «مجمع عمومی شرکت باید سالی یک مرتبه منعقد شود». در این مورد، دو تکلیف برای شرکت معین شده است :

۱– مجمع عمومی باید در هر سال یک مرتبه تشکیل شود. انعقاد مجمع عمومی در هر سال، چند مرتبه هم ممکن است اتفاق بیفتد ولی نمی توان هر چند سال یک مرتبه آن را منعقد نمود. بلکه همه ساله حتماً باید تشکیل شود.

۲– زمان تشکیل مجمع عمومی سالانه باید در اساس نامه قید شود. تا سهامداران بدانند مجمع عمومی چه موقعی تشکیل می شود تا خود را برای آن حاضر کنند.

وظایف مجمع عمومی عادی : مجمع عمومی عادی، ناظر به جریان و فعالیت یک ساله شرکت و دارای وظایف زیر است :

۱– انتخاب هیئت مدیره : هیئت مدیره شرکت از طرف این مجمع عمومی تعیین می شود. مدت مأموریت اعضای هیئت مدیره، حداکثر دو سال تعیین می گردد. هر موقع که مدت خدمت آن ها پایان یابد مجمع عمومی، هیئت مدیره جدیدی انتخاب خواهد نمود. انتخاب هیئت مدیره، یکی از اقدامات مهم مجمع عمومی است زیرا اینان در حقیقت نماینده دارندگان سهام برای اداره امور شرکت اند و عملیات آن ها در نفع و ضرر شرکت خیلی تأثیر دارد.

۲– انتخاب بازرسان شرکت : بازرس یا بازرسان به تعدادی که در اساس نامه معین شده اند باید از طرف مجمع عمومی انتخاب شوند. بدیهی است بازرس شرکت، ناظر عملیات هیئت مدیره است و گزارش عملکرد هیئت مدیره و درستی یا نادرستی ارقام مندرج در صورت های مالی را به اطلاع صاحبان سهام می رساند.

۳– تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان : هیئت مدیره موظف است صورت های مالی (ترازنامه و حساب سود و زیان) و صورت دارایی و مطالبات و دیون شرکت و صورتحساب دوره عملکرد سالانه را تهیه نماید. مجمع عمومی با قرائت گزارش بازرسان نسبت به تصویب یا رد عملکرد هیئت مدیره تصمیم می گیرند. مسلم است «بدون قرائت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت در مجمع عمومی، اخذ تصمیم نسبت به ترازنامه و حساب سود و زیان سال مالی معتبر نخواهد بود.»

۴– تقسیم منافع : در شرکت های سهامی برای این که حقوق همه سهامداران یکسان رعایت شود، تقسیم سود صرفاً با نظر

مجمع عمومی صورت می گیرد.

۵- تصویب و یا رد پیشنهادهایی که از طرف هیئت مدیره و یا بازرسان و یا یکی از سهامداران ارائه می‌شود.
۶- تعیین خط مشی شرکت و تصویب و یا اقدام به هر عملی که به صلاح شرکت است مشروط بر این که در صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده نباشد.

تذکر : چنانچه مجمع عمومی عادی سالانه خارج از موعد مقرر قانونی تشکیل شود به آن «مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده» می‌گویند که با مجمع عمومی فوق العاده تفاوت دارد.

۵- هیئت مدیره شرکت

هر شرکت سهامی به وسیله چند نفر که خود صاحب سهم نیز هستند اداره می‌شود که در قانون تحت عنوان «هیئت مدیره» شناخته می‌شوند. افراد این هیئت هر یک نماینده شرکت هستند یعنی از طرف شرکت نمایندگی دارند که در امور جاری شرکت اقدام نمایند. فعالیت هر شرکت و سود و منافع آن بیشتر بستگی به وضعیت افراد هیئت مدیره شرکت دارد. در صورتی که این اشخاص، بصیر و آگاه باشند نفع خوبی به شرکا می‌رسانند و اگر هر یک از مدیران متوجه شوند ادامه شرکت زیان دارد فوراً به شرکا اطلاع داده و انحلال شرکت را از مجمع عمومی خواستار می‌شوند. چون مدیران شرکت سهامی در قبال عده‌ای از شرکای متفرق و متعدد قرار گرفته‌اند و باید منافع آن‌ها را حفظ نمایند، قانون، مقرراتی برای آن‌ها وضع نموده است که ذیلاً بیان می‌شود :

۱-۵- انتخاب مدیران و مدت آن : انتخاب مدیران، از سوی مجمع عمومی خواهد بود و اولین مدیران شرکت را اولین مجمع عمومی انتخاب می‌نماید. مادام که مدیران و بازرسان شرکت انتخاب نشده و قبولی خود را اعلام نداشته‌اند نمی‌توان شرکت را قطعاً تشکیل شده دانست.

اشخاصی که به سمت مدیریت انتخاب می‌شوند دائمی نیستند و برای مدت محدودی تعیین می‌شوند و مدت انتخاب آن‌ها هیچ وقت نباید از دو سال تجاوز نماید. هرگاه به موجب اساس نامه یا تصمیم مجمع، مدت مدیریت بیش از دو سال تعیین شود نسبت به مازاد دو سال، اثر قانونی ندارد.

شروط اصلی انتخاب مدیران :

۱- مدیران باید از میان شرکای شرکت انتخاب شوند. بنابراین کسی که دارای سهمی در شرکت نباشد نمی‌تواند به سمت مدیریت اشتغال یابد.

۲- مدت خدمت آن‌ها به میزانی خواهد بود که در اساس نامه معین شده است و حداکثر آن دو سال خواهد بود. چنانچه مجمع عمومی مایل به انتخاب مجدد آن‌ها بود برای مدتی که از دو سال تجاوز ننماید آن‌ها را انتخاب می‌نماید. به هر حال «انتخاب مجدد مدیران بلا مانع است.»

۳- هیئت مدیره یا هر یک از مدیران قابل عزل هستند و هر گاه مجمع عمومی بخواهد می‌تواند آن‌ها را معزول کند.

۴- عده هیئت مدیره در شرکت‌های سهامی عام نباید کمتر از پنج نفر باشد ولی بیشتر از پنج نفر مثلاً هفت یا نه یا یازده نفر (چون معمولاً به علت جلوگیری از اختلاف رأی، عده هیئت مدیره را فرد انتخاب می‌نمایند) طبق مقررات اساس نامه مانعی ندارد. در شرکت‌های سهامی خاص، تعداد اعضای هیئت مدیره حداقل سه نفر است.

اعضای هیئت مدیره باید یک نفر رئیس و یک نفر نایب رئیس را از اشخاص حقیقی، از بین خود انتخاب نمایند. اکثریت هیئت مدیره می‌تواند اشخاص مزبور را عزل و دیگری را از بین خود انتخاب نمایند.

۲-۵- حدود اختیارات مدیران : هیئت مدیره، برای اداره کردن و رسیدگی به امور عادی و جاری شرکت از قبیل خرید

و فروش، اجاره محل، استخدام کارمندان جدید، طرح دعوی، دفاع از حقوق شرکت، امضای مراسلات و اوراق تجارتي و امثال آن دارای اختیار است.

۶- بازرسان شرکت

برای نظارت بر اعمال مدیران شرکت و اطلاع مجمع عمومی از اوضاع و احوال آن، هر شرکت سهامی باید دارای بازرسانی باشد که انتخاب آنان از طرف مجمع عمومی صورت می‌گیرد و مدت مأموریت آنها یک‌سال است. بنابراین، یکی از وظایف مجمع عمومی سالانه، انتخاب بازرسان است.

۶-۱- حدود اختیارات بازرسان: بازرسان نمی‌توانند مستقلاً در شرکت عمل نمایند و یا مانع کار مدیران باشند ولی حق دارند به دفاتر و سوابق شرکت مراجعه نموده اوضاع و احوال شرکت را بررسی نمایند. دربارهٔ صحت و درستی صورت‌داری و صورتحساب دورهٔ عملکرد و حساب سود و زیان و ترازنامه‌ای که مدیران برای تسلیم به مجمع عمومی تهیه می‌کنند و نیز دربارهٔ صحت اطلاعاتی که مدیران در اختیار مجمع عمومی می‌گذارند اظهارنظر کرده، باید اطمینان حاصل کنند که حقوق صاحبان سهام، طبق اساس‌نامه یکسان رعایت شده است.

طبق قانون تجارت، بازرسان مکلف‌اند «هرگونه تخلف یا تقصیری را که در امور شرکت از ناحیه مدیران یا مدیرعامل مشاهده کنند به اولین مجمع عمومی اطلاع دهند. در صورتی که ضمن انجام مأموریت خود از وقوع جرمی مطلع شوند باید به مراجع قضایی صلاحیت‌دار اعلام نموده، نیز، جریان را به اولین مجمع عمومی گزارش دهند.»

به موجب قانون تجارت «بدون قرائت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت در مجمع عمومی، اخذ تصمیم نسبت به ترازنامه و حساب سود و زیان مالی معتبر نخواهد بود» و در صورتی که مجمع عمومی، بدون دریافت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت صورت‌داری و ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت را مورد تصویب قرار دهد، این تصویب به هیچ وجه اثر قانونی ندارد و از درجه اعتبار ساقط است.

مطالعه آزاد

۷- ترازنامه

هیئت مدیرهٔ شرکت سهامی، در درجهٔ اول مسئول صحت حساب‌های شرکت و تهیهٔ ترازنامه در آخر هر سال مالی است. بنابراین قانون تجارت، در این باره وظایفی را به شرح زیر برای آنها تعیین نموده است:

۱- هیئت مدیره شرکت باید پس از انقضای سال مالی، صورت‌داری و دیون شرکت را در پایان هر سال و همچنین ترازنامه و حساب عملکرد و حساب سود و زیان شرکت را به ضمیمهٔ گزارشی دربارهٔ فعالیت و وضع عمومی شرکت، طی سال مالی مزبور تنظیم کند.

۲- اسنادی که به شرح فوق تهیه می‌شود باید اقلاباً بیست روز قبل از تاریخ تشکیل مجمع عمومی عادی سالانه شرکت در اختیار بازرسان گذارده شود تا فرصت داشته باشند که بیلان سود و زیان را بررسی و امضا کنند.

۳- برای این که در ارزیابی اموال منقول و غیرمنقول روش‌های غیرمتعارفی وجود نداشته باشد، قانون مقرر داشته «در تنظیم حساب عملکرد و حساب سود و زیان و ترازنامه شرکت، باید همان شکل و روش‌های ارزیابی که در سال مالی قبل از آن

به کار رفته است رعایت شود. با وجود این در صورتی که تغییری در شکل و روش‌های ارزیابی سال قبل از آن مورد نظر باشد باید اسناد مذکور به هر دو شکل و هر دو روش ارزیابی تنظیم گردد تا مجمع عمومی با ملاحظه آن‌ها و با توجه به گزارش هیئت مدیره و بازرسان نسبت به تغییرات پیشنهادی تصمیم بگیرند.»

۴- قانون تصریح دارد که «در ترازنامه باید استهلاک اموال و اندوخته‌های لازم در نظر گرفته شود و لو این که پس از وضع استهلاک و اندوخته‌ها، سود قابل تقسیم، باقی نماند یا کافی نباشد.»

۵- «تعهداتی که شرکت آن را تضمین کرده است باید با قید مبلغ در ذیل ترازنامه آورده شود.»

۶- در اولین ترازنامه شرکت بخشی از «هزینه تأسیس شرکت با توجه به قانون مالیات‌های مستقیم، باید قبل از تقسیم هرگونه سود، مستهلک شود.»

۷- در ترازنامه‌ها «هزینه‌های افزایش سرمایه باید حداکثر تا پنج سال از تاریخی که این گونه هزینه‌ها به عمل می‌آید مستهلک شود» ولی اجازه داده شده «در صورتی که سهام جدیدی که در نتیجه افزایش سرمایه صادر می‌شود به قیمتی بیش از مبلغ اسمی فروخته شده باشد، هزینه‌های افزایش سرمایه را از محل این اضافه ارزش مستهلک نمود.»

۸- سود و زیان

قانون تجارت در مورد تعریف سود شرکت مقرر داشته «سود خالص شرکت در هر سال مالی عبارت است از درآمد حاصل در همان سال مالی منهای کلیه هزینه‌ها و استهلاک و ذخیره‌ها.» که این سود را «سود حسابداری» می‌نامند.

مسلم است سود خالص تماماً قابل تقسیم نیست. به شرحی که قبلاً گفته شد اندوخته قانونی باید کسر شود. بنابراین، در قانون تجارت قید شده است که دو نوع حساب زیر باید از سود خالص کسر شود تا قابل تقسیم بین شرکا باشد:

۱- کسر اندوخته قانونی به اضافه هر نوع اندوخته‌ای که در اساس‌نامه ذکر شده یا مجمع عمومی فوق‌العاده تصمیم گرفته باشد.

۲- در صورتی که در سنوات قبل، زیانی متوجه شرکت شده است باید از سود سال جاری کسر شود.

هر تصمیم که بدون رعایت این دو موضوع گرفته شود باطل است و سودی که پس از وضع دو مورد فوق باقی می‌ماند طبق تصمیم مجمع عمومی به وسیله هیئت مدیره قابل تقسیم بین شرکاست. مشروط بر این که «در هر حال پرداخت سود به صاحبان سهام باید ظرف ۸ ماه پس از تصمیم مجمع عمومی راجع به تقسیم سود انجام گیرد.»

در تقسیم سود، دو وظیفه برای هیئت مدیره شرکت مقرر گردیده است به شرح زیر:

الف) هرگاه مقرر شود از سود خالص سال مالی شرکت، پاداشی برای اعضای هیأت مدیره در نظر گرفته شود «به هیچ وجه نباید در شرکت‌های سهامی عام از پنج درصد سود که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت می‌شود و در شرکت‌های سهامی خاص، از ده درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت می‌شود تجاوز کند. مقررات اساس‌نامه و هرگونه توضیحی که مخالف با مفاد این ماده باشد باطل و بلااثر است.»

ب) در شرکت‌های سهامی عام هیئت مدیره مکلف است به حساب‌های سود و زیان و ترازنامه شرکت، گزارش حسابداران رسمی (حسابداران قسم خورده) را نیز ضمیمه کند. حسابداران رسمی باید علاوه بر اظهارنظر در حساب‌های شرکت، گواهی نمایند که کلیه دفاتر و اسناد و صورت‌های مالی شرکت و توضیحات مورد لزوم در اختیار آن‌ها قرار گرفته است و حساب‌های سود و زیان و ترازنامه تنظیم شده از طرف هیئت مدیره، وضع مالی شرکت را به خوبی نشان می‌دهد.

۹- سود سهام

منظور از سود سهام، قسمتی از سود قابل تقسیم شرکت است که به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام نقداً بین سهامداران تقسیم می‌شود. معمولاً سود به نسبت مساوی به سهام تعلق می‌گیرد، مگر این که در اساس نامه در مورد تقسیم سود، امتیاز خاصی برای گروهی از سهام منظور شده باشد.

۱۰- سود تقسیم نشده

همان‌طور که ذکر شد، ممکن است بخشی از سود ویژه در شرکت نگاهداری و از تقسیم آن بین سهامداران خودداری شود. سود تقسیم نشده به صورت یکی از انواع اندوخته‌ها یا مانده سود تخصیص نیافته (انباشته) در صورت‌های مالی ارائه می‌شود.

۱۱- اندوخته‌ها

آن بخش از سود را که به دلیل الزام قانونی یا به اختیار صاحبان سهام، برای مقاصد خاص یا مصارف عمومی کنار گذاشته می‌شود «اندوخته» می‌نامند.

اندوخته‌ها به دلایل زیر ایجاد می‌شوند:

الف) الزام قانونی (مثل اندوخته قانونی)

ب) برای مقاصد خاص (مثل اندوخته توسعه)

ج) برای مصارف عمومی و احتیاطی (اندوخته‌های عمومی و احتیاطی)

از سوی دیگر، از نظر ضوابط بین‌المللی حسابداری اندوخته‌ها نوعاً به دو گروه تقسیم می‌شوند: «اندوخته‌های جاری» و «اندوخته‌های سرمایه‌ای». اندوخته‌های جاری را می‌توان بین سهامداران تقسیم و یا از محل آن‌ها هزینه‌ها و زیان‌های پیش‌بینی نشده را تأمین کرد. لیکن، اندوخته‌های سرمایه‌ای را نمی‌توان به عنوان سود سهام بین صاحبان سهام تقسیم نمود.^۱

۱۲- انحلال و تصفیه شرکت

شرکت سهامی (اعم از عام یا خاص) در موارد زیر منحل می‌شود:

– وقتی که شرکت، موضوعی را که برای آن تشکیل شده است انجام داده یا انجام آن ناممکن باشد.

– در صورتی که شرکت برای مدت معین تشکیل گردیده و آن مدت منقضی شده باشد مگر این که، مدت مزبور قبل از انقضا، تمدید شده باشد.

– در صورت ورشکستگی

– در هر موقع که مجمع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام به هر علتی رأی به انحلال بدهند

۱- طبق ماده ۱۵۸ و ۲۴۰ قانون تجارت، انتقال اندوخته قانونی به سرمایه ممنوع شناخته شده است لیکن انتقال سایر اندوخته‌ها و نیز عواید حاصله از اضافه ارزش

سهام جدید به سرمایه شرکت و نیز تقسیم آنها بین صاحبان سهام مجاز اعلام گردیده است، مشروط بر آن که در تصمیم مجمع عمومی صریحاً قید شود که مبالغ مورد نظر از کدام یک از اندوخته‌ها باید برداشت و تقسیم گردد.

– در صورت صدور حکم قطعی دادگاه

۱-۱۲ – مدیر تصفیه و وظایف او : امر تصفیه با مدیران شرکت است مگر در اساسنامه یا مجمع عمومی ترتیب

دیگری مقرر شده باشد.

هرگاه علت انحلال شرکت ورشکستگی باشد تابع مقررات قانون امور ورشکستگی است.

هرگاه مدیر تصفیه معین نشده باشد و یا این که تعیین شده ولی به وظایف خود عمل ننماید هر ذینفع می‌تواند به دادگاه

مراجعه کند و تعیین مدیر تصفیه جدیدی را از دادگاه بخواهد.

از آن زمان که شرکت منحل می‌شود، مدیران، دیگر سمتی ندارند و چون ممکن است شرکت کارهای ناتمامی داشته

باشد، مطالبات و بدهکاری داشته یا اجناسی در انبار موجود باشد که باید به فروش برسد و حتی ممکن است دعاوی در محاکم

داشته باشد و از همه مهمتر این که دارایی شرکت باید بین سهامداران تقسیم شود از این رو، کسانی باید وجود داشته باشند که

این امور را به انجام رسانند. این اشخاص را «مدیران تصفیه» می‌گویند.

۲-۱۲ – تقسیم دارایی شرکت : آن قسمت از دارایی شرکت که در مدت تصفیه مورد احتیاج نیست بین صاحبان

سهام به نسبت سهمی که دارند تقسیم می‌شود، به شرط آن که حقوق بستانکاران ملحوظ و معادل دیونی که هنوز موعد تأدیه

آن نرسیده است کنار گذارده شده باشد و پس از ختم تصفیه و انجام تعهدات و تأدیه کلیه دیون، دارایی شرکت بدواً به مصرف

بازخرید مبلغ اسمی سهام به سهامداران خواهد رسید و مازاد به ترتیب مقرر در اساسنامه شرکت و در صورتی که اساسنامه

ساکت باشد به نسبت سهام بین سهامداران تقسیم می‌شود.

مدیران تصفیه مکلف اند ظرف یک ماه پس از ختم تصفیه، مراتب را به مرجع ثبت شرکت‌ها اعلام دارند.

مدیران تصفیه باید پس از اعلام ختم تصفیه، وجوه باقی‌مانده را در حساب مخصوص در نزد یکی از بانک‌های

ایران تودیع نموده، صورت اسامی بستانکاران و صاحبان سهامی را که حقوق خود را استیفا نکرده‌اند به بانک تسلیم و

مراتب را آگهی کنند تا اشخاص برای گرفتن طلب خود مراجعه نمایند. در صورتی که پس از ده سال از تاریخ انتشار

آگهی ختم تصفیه مراجعه نکنند وجوه باقی‌مانده با اطلاع دادستان محل، جزء اموال بلاصاحب شناخته و به خزانه دولت

منتقل خواهد شد.

۶-۵ – انواع روش‌های انتشار سهام و ثبت آن در شرکت‌های سهامی

در شرکت‌های سهامی انتشار سهام (عادی یا ممتاز) برای هر کدام از انواع سهام به صورت جداگانه و طبق یکی از روش‌های

زیر صورت می‌پذیرد :

۱- انتشار سهام به صورت نقد

۲- انتشار سهام بر مبنای پذیره‌نویسی (تعهدی)

۳- انتشار سهام در ازای تحصیل دارایی‌های غیرنقدی و یا انجام هزینه‌ها و خدمات

۴- انتشار سهام به صورت یکجا

۱-۶-۵- انتشار سهام به صورت نقد

در این روش کل مبلغ سهام به صورت نقدی دریافت و اصل برگه سهام صادر می شود. انتشار سهام به صورت نقدی طبق یکی از حالت های زیر انجام می شود:

۱- **انتشار سهام معادل ارزش اسمی:** در این حالت به ازای کل مبالغ دریافت شده سهام صادر و در اختیار صاحبان سهام قرار داده می شود.

دفتر روزنامه شرکت سهامی .....

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		موجودی نقد - بانک		xx	
		سرمایه - سهام عادی			xx
		سرمایه - سهام ممتاز			xx

۲- **انتشار سهام به قیمتی بیشتر از ارزش اسمی:** در این روش به دلیل وجود تقاضا برای سهام شرکت، ممکن است شرکت سهام را به ارزشی بالاتر از ارزش، ارزش اسمی آن به فروش برساند و مابه التفاوت ارزش اسمی سهام و وجوه دریافتی به حساب صرف سهام بستانکار می گردد. این حساب قسمتی از حقوق صاحبان سهام می باشد و باعث افزایش حقوق صاحبان سهام می گردد.

دفتر روزنامه شرکت سهامی .....

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		موجودی نقد - بانک		xx	
		سرمایه - سهام عادی (سهام ممتاز)			xx
		صرف سهام عادی (ممتاز)			xx

۳- **انتشار سهام به قیمتی کمتر از ارزش اسمی:** اگر سهام به قیمتی کمتر از ارزش اسمی آن به فروش برسد، مابه التفاوت ارزش اسمی سهام و مبالغ دریافتی به بدهکار حساب کسر سهام منظور می گردد. این حساب به عنوان یک عامل کاهش دهنده در حقوق صاحبان سهام محسوب می گردد. ولی طبق قوانین ایران هیچ شرکتی مجاز به فروش سهام خود به کمتر از مبلغ ارزش اسمی آن نمی باشد.

مثال نمونه ۱: شرکت سهامی عام آزادگان دارای ۵/۰۰۰ سهم عادی با نام ۱/۰۰۰ ریالی و ۳/۰۰۰ سهم ممتاز ۸ درصد ۱/۰۰۰ ریالی می باشد، و کلیه سهام خود را به صورت زیر به فروش می رساند:

در تاریخ ۱۵/۱۰ - فروش ۲/۰۰۰ سهم عادی و ۱/۰۰۰ سهم ممتاز به ارزش اسمی سهام به صورت نقد.

در تاریخ ۱۸/۱۱ - فروش باقی مانده سهام عادی به ارزش هر سهم ۱/۵۰۰ ریال و سهام ممتاز به ارزش هر سهم ۱/۳۰۰ ریال به صورت نقد.

دفتر روزنامه شرکت سهامی عام آزادگان

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۱۰/۱۵	موجودی نقد - بانک		۳/۰۰۰/۰۰۰	
		سرمایه - سهام عادی			۲/۰۰۰/۰۰۰
		سرمایه - سهام ممتاز			۱/۰۰۰/۰۰۰
۲	۱۱/۱۸	موجودی نقد - بانک		۷/۱۰۰/۰۰۰	
		سرمایه - سهام عادی			۳/۰۰۰/۰۰۰
		صرف سهام عادی			۱/۵۰۰/۰۰۰
		سرمایه - سهام ممتاز			۲/۰۰۰/۰۰۰
		صرف سهام ممتاز			۶۰۰/۰۰۰

محاسبات :

۱) تاریخ ۱۰/۱۵

$$۲/۰۰۰ \times ۱/۰۰۰ = ۲/۰۰۰/۰۰۰$$

سهام عادی

$$۱/۰۰۰ \times ۱/۰۰۰ = ۱/۰۰۰/۰۰۰$$

سهام ممتاز

$$(۵/۰۰۰ - ۲/۰۰۰) \times ۱/۵۰۰ = ۴/۵۰۰/۰۰۰$$

دریافتی بابت سهام عادی

۲) تاریخ ۱۱/۱۸

$$(۵/۰۰۰ - ۲/۰۰۰) \times ۱/۰۰۰ = ۳/۰۰۰/۰۰۰$$

ارزش اسمی سهام عادی

$$۴/۵۰۰/۰۰۰ - ۳/۰۰۰/۰۰۰ = ۱/۵۰۰/۰۰۰$$

صرف سهام عادی

$$(۳/۰۰۰ - ۱/۰۰۰) \times ۱/۳۰۰ = ۲/۶۰۰/۰۰۰$$

دریافتی بابت سهام ممتاز

$$(۳/۰۰۰ - ۱/۰۰۰) \times ۱/۰۰۰ = ۲/۰۰۰/۰۰۰$$

ارزش اسمی سهام ممتاز

$$۲/۶۰۰/۰۰۰ - ۲/۰۰۰/۰۰۰ = ۶۰۰/۰۰۰$$

صرف سهام ممتاز

۲-۶-۵- انتشار سهام بر مبنای پذیره نویسی (تعهدی)

در بسیاری از مواقع فروش سهام به صورت پذیره نویسی (تعهدی) انجام می پذیرد. در این حالت صاحبان سهام (اعم از مؤسسان و پذیره نویسان) هنگام خرید سهام مبلغی از ارزش سهام (حداقل ۳۵٪) را پرداخته و مابقی را تعهد می نمایند در آینده (حداکثر تا مدت زمان ۵ سال) و یا تا زمانی که هیئت مدیره اعلام می نماید را پرداخت نمایند. در این صورت وجوه نقد و یا دارایی های غیر نقد که ارزش آن به تأیید کارشناس رسمی رسیده باشد بدهکار و تعهد صاحبان سهام معادل مابقی مبلغ سهام بدهکار و سهام عادی یا سهام ممتاز تعهد شده بستانکار می گردد طبیعی است که اگر سهام به ارزش بیشتر از ارزش اسمی فروخته شود مابه التفاوت محاسبه شده و به حساب صرف سهام عادی (ممتاز) بستانکار می گردد.

دفاتر آماری مؤسسان (شرکت سهامی عام در شرف تأسیس)

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		موجودی نقد - بانک (شرکت در شرف تأسیس)		xx	
		دارایی های غیر نقد (به تفکیک)		xx	
		تعهد صاحبان سهام		xx	
		سرمایه - سهام عادی (ممتاز) تعهد شده			xx
		صرف سهام عادی (ممتاز)			xx

— **مطالبه مبلغ تعهد شده سهام:** طبق اساس نامه شرکت، مدیران شرکت هنگامی که قصد داشته باشند مبلغ تعهد شده را از صاحبان سهام مطالبه نمایند با تعیین مدت زمان قانونی در روزنامه رسمی شرکت اعلام آگهی نموده و موضوع را به اطلاع کلیه صاحبان سهام می‌رسانند و در این صورت ممکن است که یکی از دو حالت زیر به وجود آید:

۱— **پرداخت کل مبلغ تعهد شده توسط صاحبان سهام:** در این حالت صاحبان سهام تمامی مبلغ تعهد شده را به حساب بانکی شرکت واریز نموده که ثبت آن به صورت زیر است:

دفتر روزنامه شرکت سهامی .....

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		موجودی نقد - بانک تعهد صاحبان سهام		xx	xx

۲— **خودداری صاحبان سهام از پرداخت مبالغ تعهد شده:** چنانچه بعضی از صاحبان سهام در مهلت مقرر تعهدات خود را پرداخت نمایند شرکت پس از خاتمه مهلت زمانی مقرر اقدام به فروش سهام این سهام‌داران در بورس اوراق بهادار (در صورتی که سهام شرکت در بورس پذیرفته شده باشد) و یا از طریق مزایده می‌نماید و مخارج فروش مجدد سهام را از آن کسر نموده و باقی مانده مبلغ (در صورت وجود) به سهام‌داران قبلی پرداخت می‌گردد. که ثبت‌های آن به قرار زیر است:

دفتر روزنامه شرکت سهامی .....

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		موجودی نقد - بانک تعهد صاحبان سهام		xx	xx
۲		حساب‌های پرداختی (سهام‌داران) بابت فروش مجدد سهام پرداخت نشده			xx
		حساب‌های پرداختی (سهام‌داران) موجودی نقد - بانک بابت پرداخت مخارج فروش مجدد سهام		xx	xx
		حساب‌های پرداختی (سهام‌داران) موجودی نقد - بانک بابت پرداخت و تسویه حساب با سهام‌داران قبلی		xx	xx

— **صدور اوراق سهام:** پس از آن که شرکت سهامی کلیه وجوه مربوط به سهام را دریافت نمود و از این بابت هیچگونه مطالباتی از صاحبان سهام نداشته باشد، نسبت به ابطال گواهینامه موقت سهام اقدام نموده و سپس برگه (اوراق) سهام را انتشار داده و در اختیار سهام‌داران قرار می‌دهد.

دفتر روزنامه شرکت سهامی .....

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		سرمایه - سهام عادی (ممتاز) تعهد شده سرمایه - سهام عادی (ممتاز) بابت صدور اوراق سهام		xx	xx

- تذکر ۱ : حساب سرمایه - سهام عادی (ممتاز) تعهد شده در قسمت حقوق صاحبان سهام در ترازنامه گزارش می گردد.
- تذکر ۲ : مانده حساب تعهد صاحبان سهام به عنوان یک حساب کاهنده سرمایه در قسمت حقوق صاحبان سهام قرار گرفته و پس از کسر از حساب سرمایه - سهام عادی (ممتاز) تعهد شده، میزان سرمایه پرداخت شده را نشان می دهد.
- تذکر ۳ : در بسیاری از منابع هنگام وصول تعهدات صاحبان سهام و یا فروش مجدد این سهام رقمی تحت عنوان جریمه (خسارت) دیر کرد را محاسبه و از حساب سهام داران قبلی برداشت می نمایند، که این رقم طبق موازین بانکداری اسلامی غیرمجاز (غیرشرعی) شناخته شده و معمولاً در ایران استفاده نمی گردد.
- مثال نمونه ۲ : شرکت سهامی خاص ایرانیان در تاریخ ۸۸/۳/۱ با سرمایه ای معادل ۱۰۰/۰۰۰ سهم عادی ۱/۰۰۰ ریالی تشکیل و مؤسسان فعالیت های زیر را انجام می دهند :
- ۳/۱ مؤسسان شرکت معادل ۴۰٪ سهام شرکت را به ارزش هر سهم ۱/۰۰۰ ریال خریداری و آن را به صورت نقد به حساب بانک شرکت در شرف تأسیس واریز نمودند و مابقی در تعهد آنان است.
- ۳/۵ - یکی از مؤسسان به نام اکبری مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت مخارج آگهی و تنظیم اساس نامه شرکت را پرداخت نمود.
- ۵/۱ - پس از تصویب اساس نامه شرکت توسط مجمع عمومی مؤسس و انتخاب مدیران و اعضای هیئت مدیره و معرفی امضاهای مجاز به اداره ثبت شرکت ها شرکت به طور رسمی به ثبت رسید.
- ۵/۱۰ - بدهی شرکت بابت تأسیس شرکت پرداخت گردید.
- ۷/۱ - با توجه به شرایط فروش سهام به کلیه سهام داران اعلام شده بود که تعهدات خود را حداکثر تا تاریخ ۸۸/۷/۱ پرداخت نمایند در غیراین صورت شرکت اقدام به فروش سهام آنان می نماید. در این تاریخ مالکان ۸۰/۰۰۰ سهم تعهدات خود را پرداخت نمودند.
- ۷/۱۵ - شرکت سهام آن دسته از سهام دارانی که تعهد خود را پرداخت ننموده اند را از طریق مزایده به بهای هر سهم ۱/۰۵۰ ریال نقد به فروش رسانده و پس از کسر مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت مخارج فروش مجدد سهام مابقی را به حساب سهام داران قبلی منظور نمود.
- ۹/۱ - سهام داران قبلی با مراجعه به شرکت چکی معادل طلبشان وصول و تسویه حساب نمودند.

مطلوبست :

- ۱- ثبت رویدادها در دفاتر آماری مؤسسان
- ۲- ثبت رویدادها در دفاتر رسمی شرکت

دفاتر آماري مؤسسان شركت سهامی خاص ایرانیان (در شرف تأسيس)

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۳/۱	موجودی نقد - بانک (شركت در شرف تأسيس) حساب تعهد صاحبان سهام سرمایه - سهام عادی تعهد شده		۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ۶۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰
۲	۳/۵	هزینه های تأسيس حساب های پرداختی (اکبری)		۵/۰۰۰/۰۰۰	۵/۰۰۰/۰۰۰
۳	۵/۱	سرمایه - سهام عادی تعهد شده حساب های پرداختی (اکبری) موجودی نقد حساب تعهد صاحبان سهام هزینه های تأسيس بابت بستن دفاتر آماري مؤسسان		۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ۵/۰۰۰/۰۰۰	۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ۶۰/۰۰۰/۰۰۰ ۵/۰۰۰/۰۰۰

دفاتر قانونی شركت سهامی خاص ایرانیان

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۵/۱	حساب موجودی نقد - بانک حساب تعهد صاحبان سهام حساب هزینه های تأسيس حساب های پرداختی (اکبری) حساب سرمایه - سهام عادی تعهد شده		۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ۶۰/۰۰۰/۰۰۰ ۵/۰۰۰/۰۰۰	۵/۰۰۰/۰۰۰ ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰
۲	۵/۱۰	حساب های پرداختی (اکبری) موجودی نقد - بانک		۵/۰۰۰/۰۰۰	۵/۰۰۰/۰۰۰
۳	۷/۱	حساب موجودی نقد - بانک حساب تعهد صاحبان سهام		۴۸/۰۰۰/۰۰۰	۴۸/۰۰۰/۰۰۰
۴	۷/۱۵	حساب موجودی نقدي - بانک حساب تعهد صاحبان سهام حساب های پرداختی (سهام داران)		۲۱/۰۰۰/۰۰۰	۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ۹/۰۰۰/۰۰۰
۵	۷/۱۵	حساب های پرداختی (سهام داران) حساب موجودی نقد - بانک		۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
۶	۷/۱۵	حساب سرمایه - سهام عادی تعهد شده حساب سرمایه - سهام عادی		۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰
۷	۹/۱	حساب های پرداختی (سهام داران) حساب موجودی نقد - بانک		۷/۰۰۰/۰۰۰	۷/۰۰۰/۰۰۰

$$۱۰۰/۰۰۰ - ۸۰/۰۰۰ = ۲۰/۰۰۰$$

$$۲۰/۰۰۰ \times ۱/۰۵ = ۲۱/۰۰۰/۰۰۰$$

محاسبات ردیف ۴ تاریخ ۷/۱۵ تعداد سهام پرداخت نشده دریافتی بابت فروش مجدد سهام

مثال نمونه ۳: شركت سهامی عام آزادگان در تاریخ ۸۹/۲/۱ با سرمایه ای شامل ۲۰۰/۰۰۰ سهم عادی با نام ۱/۰۰۰ ریالی

تشکیل و مؤسسان ۲۰٪ سرمایه را تعهد و ۳۵٪ آن را نقد به حساب بانک شركت واریز می نمایند.

۲/۱۸ - یکی از مؤسسان بنام آقای محسنی ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت هزینه‌های تأسیس شرکت پرداخت نمود.
 ۲/۲۵ - باقی مانده سهام شرکت از طریق پذیره نویسی به مبلغ هر سهم ۱/۴۰۰ ریال به فروش رسید و پذیره نویسان ۳۵٪ بهای سهام را به حساب بانکی شرکت واریز و همچنین شرکت به سهام داران مهلت داد تا تاریخ ۵/۱ نسبت به پرداخت مبلغ باقی مانده سهام خود اقدام نمایند.

۳/۱۵ - با تشکیل مجمع عمومی مؤسس و تصویب اساس نامه و انتخاب اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل و معرفی اشخاص مجاز به اداره ثبت شرکت‌ها، شرکت بطور رسمی به ثبت رسید.

۴/۲۰ - بدهی شرکت به آقای محسنی پرداخت شد.

۵/۱ - همگی سهام داران و مؤسسان به استثنای آقای کمالی که دارای ۲۰/۰۰۰ سهم پذیره نویسی شده بود بدهی خود را به شرکت پرداخت نمودند.

۶/۱ - با توجه به شرایط پذیره نویسی، سهام آقای کمالی که به تعهدات خود عمل ننموده بود به بهای هر سهم ۱/۲۰۰ ریال فروخته شده و مخارج فروش مجدد سهام به مبلغ ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال پرداخت گردید.

۶/۱۸ - طلب آقای کمالی به ایشان پرداخت گردید.

۶/۳۰ - اوراق سهام صادر و به سهام داران تحویل گردید.

مطلوبست :

۱- ثبت رویدادهای فوق در دفاتر آماری مؤسسان

۲- ثبت رویدادهای فوق در دفاتر رسمی شرکت

۳- تنظیم قسمت حقوق صاحبان سهام در تاریخ‌های ۳/۱۵ و ۶/۳۰

دفاتر آماری مؤسسان شرکت سهامی عام آزادگان (در شرف تأسیس)

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۲/۱	حساب موجودی نقد - بانک (شرکت در شرف تأسیس) حساب تعهد صاحبان سهام حساب سرمایه - سهام عادی تعهد شده		۱۴/۰۰۰/۰۰۰ ۲۶/۰۰۰/۰۰۰	۴۰/۰۰۰/۰۰۰
۲	۲/۱۸	حساب هزینه‌های تأسیس حساب‌های پرداختی (محسنی)		۱۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
۳	۲/۲۵	حساب موجودی نقد - بانک (شرکت در شرف تأسیس) حساب تعهد صاحبان سهام حساب سرمایه - سهام عادی تعهد شده حساب صرف سهام عادی		۷۸/۴۰۰/۰۰۰ ۱۴۵/۶۰۰/۰۰۰	۱۶۰/۰۰۰/۰۰۰ ۶۴/۰۰۰/۰۰۰
۴	۳/۱۵	حساب سرمایه - سهام عادی تعهد شده حساب صرف سهام عادی حساب‌های پرداختی (محسنی) حساب موجودی نقد - بانک (شرکت در شرف تأسیس) حساب تعهد صاحبان سهام حساب هزینه‌های تأسیس		۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ۶۴/۰۰۰/۰۰۰ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰	۹۲/۴۰۰/۰۰۰ ۱۷۱/۶۰۰/۰۰۰ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰

محاسبات ردیف ۳ - تاریخ ۲/۲۵

$۲۰۰/۰۰۰ \times ۸۰\% = ۱۶۰/۰۰۰$	سهام واگذار شده به پذیره نویسان
$۱۶۰/۰۰۰ \times ۱/۴۰۰ \times ۳۵\% = ۷۸/۴۰۰/۰۰۰$	مبلغ نقد واریز شده
$۱۶۰/۰۰۰ \times ۱/۴۰۰ \times ۶۵\% = ۱۴۵/۶۰۰/۰۰۰$	مبلغ تعهد صاحبان سهام پذیره نویسی شده
$۱۶۰/۰۰۰ \times ۱/۰۰۰ = ۱۶۰/۰۰۰/۰۰۰$	سرمایه - سهام عادی تعهد شده
$۱۶۰/۰۰۰ \times (۱/۴۰۰ - ۱/۰۰۰) = ۶۴/۰۰۰/۰۰۰$	صرف سهام عادی

قسمت حقوق صاحبان سهام در ترازنامه تاریخ ۸۹/۳/۱۵	
۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه - سهام عادی تعهد شده
۶۴/۰۰۰/۰۰۰	صرف سهام عادی
۲۶۴/۰۰۰/۰۰۰	جمع
(۱۷۱/۶۰۰/۰۰۰)	کسر شود: تعهد صاحبان سهام
۹۲/۴۰۰/۰۰۰	جمع سرمایه پرداخت شده

دفاتر رسمی شرکت سهامی عام آزادگان

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۳/۱۵	حساب موجودی نقد - بانک حساب تعهد صاحبان سهام حساب هزینه های تأسیس حساب های پرداختی (محسنی) حساب سرمایه - سهام عادی تعهد شده حساب صرف سهام عادی		۹۲/۴۰۰/۰۰۰ ۱۷۱/۶۰۰/۰۰۰ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ۶۴/۰۰۰/۰۰۰
۲	۴/۲۰	حساب های پرداختی (محسنی) حساب موجودی نقد - بانک		۱۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
۳	۵/۱	حساب موجودی نقد - بانک حساب تعهد صاحبان سهام		۱۵۳/۴۰۰/۰۰۰	۱۵۳/۴۰۰/۰۰۰
۴	۶/۱	حساب موجودی نقد - بانک حساب تعهد صاحبان سهام حساب های پرداختی (کمالی)		۲۴/۰۰۰/۰۰۰	۱۸/۲۰۰/۰۰۰ ۵/۸۰۰/۰۰۰
۵	۶/۱	حساب های پرداختی (کمالی) حساب موجودی نقد - بانک		۲/۵۰۰/۰۰۰	۲/۵۰۰/۰۰۰
۶	۶/۱۸	حساب های پرداختی (کمالی) حساب موجودی نقد - بانک		۳/۳۰۰/۰۰۰	۳/۳۰۰/۰۰۰
۷	۶/۳۰	حساب سرمایه - سهام عادی تعهد شده حساب سرمایه - سهام عادی		۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰

محاسبات لازم :

$$20/000 \times 1/400 \times 65\% = 18/200/000$$

سهم تعهد پرداخت نشده کمالی

ردیف ۳- تاریخ ۵/۱

$$171/600/000 - 18/200/000 = 153/400/000$$

تعهدات پرداخت شده صاحبان سهام

$$20/000 \times 1/200 = 24/000/000$$

دریافتی بابت فروش مجدد سهام

ردیف ۳- تاریخ ۶/۱

$$24/000/000 - 18/200/000 = 5/800/000$$

بدهی شرکت به کمالی

قسمت حقوق صاحبان سهام در ترازنامه تاریخ ۸۹/۶/۳۰

سرمایه - سهام عادی ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰

صرف سهام عادی ۶۴/۰۰۰/۰۰۰

جمع سرمایه پرداخت شده ۲۶۴/۰۰۰/۰۰۰

۳-۶-۵- انتشار سهام در ازای تحصیل دارایی های غیر نقدی

در بعضی از موارد ممکن است که شرکت سهامی، در مقابل دریافت دارایی های غیر نقدی مانند زمین، ساختمان، ماشین آلات و ... و یا خدمات دریافت شده مثل هزینه های حقوقی^۱، هزینه های تأسیس شرکت و ... سهام ارایه نماید. در این صورت باید ارزش منصفانه (متعارف) سهام در بازار و یا ارزش منصفانه (متعارف) دارایی غیر نقدی هر کدام که قابلیت استناد و اتکای بیشتری داشته باشد جهت ثبت در دفاتر مورد استفاده قرار گیرد. چنانچه ارزش هیچکدام از سهام یا دارایی غیر نقد در دسترس نبود باید از نظر کارشناس رسمی دادگستری استفاده نمود. در هر صورت هزینه ها یا دارایی غیر نقد بر اساس ارزش بدست آمده بدهکار و سهام عادی (ممتاز) بر اساس ارزش اسمی بستانکار می گردد و مابه التفاوت این قیمت ها به حساب صرف سهام عادی (ممتاز) برده می شود.

تذکر مهم : چنانچه ارزش متعارف سهام و ارزش متعارف دارایی غیر نقد هر دو قابل استناد و در دسترس باشد ارزش متعارف سهام صادر شده مورد قبول و مستندتر می باشد.

دفتر روزنامه شرکت سهامی .....

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب دارایی غیر نقدی		xx	
		حساب سرمایه - سهام عادی (ممتاز)			xx
		حساب صرف سهام عادی (ممتاز)			xx
		بابت واگذاری سهام در ازای دارایی			

مثال نمونه ۴: شرکت سهامی آذر ۳۰۰۰ سهم عادی ۱۰/۰۰۰ ریالی خود را جهت تحصیل ساختمانی به ارزش دفتری ۲۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال صادر نمود.

مطلوبست : ثبت رویداد فوق : هر یک از مفروضات زیر :

۱- ارزش بازار هر سهم ۱۲/۵۰۰ ریال ولی ارزش متعارف ساختمان در دست نیست.

۲- ارزش بازار ساختمان ۴۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال ولی ارزش متعارف سهام در دست نیست.

۱- هزینه های حقوقی مانند مخارج تنظیم قانونی اساس نامه که در دفاتر وکالت انجام می گیرد.

۳- ارزش بازار هر سهم ۱۳/۰۰۰ ریال و ارزش متعارف ساختمان ۳۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال است.

۴- ارزش بازار هر سهم و ارزش متعارف ساختمان در دست نبوده ولی کارشناس رسمی ساختمان را به مبلغ ۳۵/۵۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی نموده است.

فرض ۱ دفتر روزنامه شرکت سهامی آذر

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب ساختمان		۳۷/۵۰۰/۰۰۰	
		حساب سرمایه - سهام عادی			۳۰/۰۰۰/۰۰۰
		حساب صرف سهام عادی			۷/۵۰۰/۰۰۰

فرض ۲ دفتر روزنامه شرکت سهامی آذر

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب ساختمان		۴۴/۰۰۰/۰۰۰	
		حساب سرمایه - سهام عادی			۳۰/۰۰۰/۰۰۰
		حساب صرف سهام عادی			۱۴/۰۰۰/۰۰۰

فرض ۳ دفتر روزنامه شرکت سهامی آذر

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب ساختمان		۳۹/۰۰۰/۰۰۰	
		حساب سرمایه - سهام عادی			۳۰/۰۰۰/۰۰۰
		حساب صرف سهام عادی			۹/۰۰۰/۰۰۰

فرض ۴ دفتر روزنامه شرکت سهامی آذر

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب ساختمان		۳۵/۵۰۰/۰۰۰	
		حساب سرمایه - سهام عادی			۳۰/۰۰۰/۰۰۰
		حساب صرف سهام عادی			۵/۵۰۰/۰۰۰

۴-۵-۶- انتشار سهام به صورت یکجا

در بعضی از موارد ممکن است شرکت ترکیبی از سهام مختلف خود را (معمولاً عادی و ممتاز) در ازای مبلغی مشخص بطور یکجا واگذار نماید. که در این صورت باید با روش‌های مختلف ارزش هر نوع سهام را مشخص و میزان صرف یا کسر آن را نیز تعیین و سپس ثبت کرد (نحوه ثبت و محاسبات مربوط در مقاطع تحصیلی بالاتر توضیح داده می‌شود).

پرسش

- ۱- انواع شرکت‌های سهامی را نام ببرید. حداقل سرمایه در هر یک از انواع شرکت‌های سهامی چه مبلغی است؟
- ۲- تفاوت‌های اساسی بین شرکت سهامی عام و شرکت سهامی خاص را نام ببرید.
- ۳- امتیاز سهام ممتاز نسبت به سهام عادی در چه مواردی می‌تواند باشد؟
- ۴- در صورت مطالبه تعهد صاحبان سهام در شرکت‌های سهامی عام، آیا پرداخت آن به صورت غیر نقد ممکن است؟
- ۵- حداقل و حداکثر ارزش هر سهم در شرکت‌های سهامی عام چه میزان است و حداقل تعداد سهام چند سهم است؟
- ۶- اعضای هیئت مدیره شرکت سهامی، حداکثر برای چند سال انتخاب می‌شوند؟ آیا انتخاب مجدد اعضا برای دوره‌های بعد مجاز است؟
- ۷- ارزش اسمی سهم، ارزش دفتری سهم و ارزش روز سهم را تعریف کنید.
- ۸- انواع مجامع عمومی را در شرکت‌های سهامی نام ببرید.
- ۹- سهام بانام و سهام بی‌نام را تعریف کنید.
- ۱۰- آیا پرداخت هزینه‌های قبل از تأسیس شرکت از سوی سهامداران مؤسس مجاز است؟
- ۱۱- طبق قانون تجارت، همه ساله چند درصد از سود خالص می‌بایست بابت اندوخته قانونی تخصیص داده شود؟
- ۱۲- طبق قانون تجارت، تخصیص سود به اندوخته قانونی تا چه موقع ادامه می‌یابد؟
- ۱۳- آیا می‌توان علاوه بر اندوخته قانونی، اندوخته‌های عمومی دیگری نیز نگهداری نمود؟
- ۱۴- مهم‌ترین دلایل مربوط به لزوم افزایش سرمایه را نام ببرید.
- ۱۵- روش‌های افزایش سرمایه در شرکت‌های سهامی را نام ببرید.
- ۱۶- افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جایزه را توضیح دهید.
- ۱۷- مهم‌ترین دلایل مربوط به تقلیل سرمایه در شرکت‌های سهامی را نام ببرید.
- ۱۸- روش‌های تقلیل سرمایه کدام‌اند؟
- ۱۹- چرا اغلب مؤسسات بزرگ به صورت شرکت‌های سهامی تأسیس می‌شوند؟
- ۲۰- چه فرقی بین حقوق صاحبان سرمایه در مؤسسات تک مالکی، شرکت‌های تضامنی و شرکت‌های سهامی از چشم‌اندازهای زیر وجود دارد؟
  - الف) ماهیت
  - ب) میزان مسئولیت صاحبان سرمایه
  - ج) ارائه صورت‌های مالی
- ۲۱- حساب سود تقسیم نشده یک شرکت سهامی در آغاز سال دارای مانده بستانکاری به مبلغ ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال

است. طی سال، مبلغ $۹/۰۰۰/۰۰۰$ ریال در بستانکار این حساب ثبت شده است.

الف) ماهیت مبلغ $۹/۰۰۰/۰۰۰$ ریال فوق چیست؟

ب) مانده حساب سود تقسیم نشده در پایان سال نشان دهنده چیست؟

۲۲- از دو شرکت سهامی که همزمان تأسیس شده‌اند و در یک رشته فعالیت می‌کنند، یکی سهام عادی با ارزش اسمی $۵/۰۰۰$ ریال و دیگری سهام عادی با ارزش اسمی $۱۰/۰۰۰$ ریال منتشر کرده است. آیا تفاوت ارزش اسمی سهام می‌تواند دلیل ارجحیت سرمایه‌گذاری در یکی از دو شرکت باشد؟

۲۳- موارد تفاوت بین سهام عادی و سهام ممتاز را شرح دهید.

۲۴- سود انباشته چه تأثیری بر حقوق صاحبان سهام دارد؟

۲۵- آیا ممکن است سهام یک شرکت سهامی به قیمتی متفاوت با ارزش اسمی آن‌ها به فروش رسد؟ در این صورت، چه عواملی بر قیمت سهام مذکور مؤثر است؟

۲۶- در یک شرکت سهامی خاص تازه تأسیس، تعداد ۷۰۰ سهم ممتاز به ارزش اسمی هر سهم $۱۰/۰۰۰$ ریال در ازای یک قطعه زمین اختصاص یافته است. با فرض این که قیمت کارشناسی شده زمین مزبور $۷/۰۰۰/۰۰۰$ ریال و ارزش روز آن $۷/۷۰۰/۰۰۰$ ریال باشد به نظر شما زمین مذکور باید به چه بهایی در دفاتر ثبت گردد؟ توضیح دهید.

۲۷- شرکتی سهام خود را با صرف منتشر کرده است. به نظر شما آیا صرف سهام در بین سهامداران به‌طور نقد، قابل تقسیم است؟ توضیح دهید.

۲۸- چه نوع هزینه‌هایی به حساب هزینه تأسیس منظور می‌شود؟

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

۱- مانده کدام یک از حساب‌های زیر امکان دارد که بدهکار شود؟

الف) سود سهام پیشنهادی

ج) ذخیره مالیات

ب) سود و زیان انباشته

د) اندوخته‌ها

۲- یک شرکت سهامی در $۱۳\times\times/۲/۲۰$ تأسیس شده است و به موجب اساس‌نامه، ۱۵۰۰ سهم عادی به ارزش اسمی $۱/۰۰۰$ ریال دارد. اگر هر سهم شرکت به قیمت $۱/۲۰۰$ ریال فروخته شود مابه‌التفاوت کدام حساب بستانکار می‌شود؟

الف) صرف سهام $۳۰۰/۰۰۰$ ریال

ج) صندوق $۱/۸۰۰/۰۰۰$ ریال

ب) سهام سرمایه $۱/۵۰۰/۰۰۰$ ریال

د) کسر سهام $۳۰۰/۰۰۰$ ریال

۳- در سؤال فوق، سهام عادی به چه مبلغی بستانکار می‌شود؟

الف) $۴۰۰/۰۰۰$ ریال

ج) $۱/۸۰۰/۰۰۰$ ریال

ب) $۱/۵۰۰/۰۰۰$ ریال

د) $۲/۵۰۰/۰۰۰$ ریال

۴- شرکت سهامی روناک، در تاریخ ۱۳۰۳/۳/۲۰ تأسیس شده است. سرمایه این شرکت مبلغ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال شامل ۱۰/۰۰۰ سهم عادی به ارزش اسمی ۱/۰۰۰ ریال می باشد. هنگام تأسیس شرکت، ۳۵ درصد ارزش اسمی سهام، به طور نقد پرداخت شده است، حساب تعهد صاحبان سهام چه مبلغی بدهکار می شود؟

- الف) ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال
 ج) ۶/۵۰۰/۰۰۰ ریال
 ب) ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال
 د) ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال

۵- کدام یک از موارد زیر مفهوم شرکت سهامی را بیان می کند؟

الف) شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت دارندگان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آن هاست.

ب) شرکتی است که سهام آن محدود به سود (زیان) انباشته است.

ج) شرکتی است که سهام آن محدود به صرف سهام عادی است.

د) شرکتی است که سهام آن محدود به صرف یا کسر سهام عادی است.

۶- کدام یک از موارد زیر مزایای شرکت های سهامی را نشان می دهد؟

الف) محدودیت مسئولیت سهامداران و تجمع سرمایه های کوچک

ب) تعیین هیئت مدیره و سهولت نقل و انتقال سهام

ج) استمرار موجودیت

د) هر سه مورد الف، ب و ج

۷- برای تأسیس شرکت های سهامی، کدام یک از مدارک زیر باید از سوی مؤسسان تنظیم و تسلیم اداره ثبت

شرکت ها شود؟

الف) ترازنامه
 ج) تعهد خرید سهام

ب) اساس نامه
 د) صورت ریز دارایی ها

۸- در ترازنامه شرکت های سهامی، هزینه های تأسیس جزو کدام یک از عنوان های زیر، طبقه بندی می شود؟

الف) سایر دارایی ها
 ج) دارایی های جاری

ب) هزینه های جاری
 د) دارایی های ثابت

۹- سهامداران یک شرکت سهامی، کدام یک از حقوق زیر را دارا هستند؟

الف) حق دریافت سهمی از سود شرکت و حق تقدم خرید سهام جدید

ب) حق رأی برای انتخاب هیئت مدیره

ج) حق سهیم بودن در دارایی های شرکت هنگام انحلال

د) هر سه مورد الف، ب و ج

۱۰- مهم ترین وظیفه هیئت مدیره شرکت های سهامی، کدام است؟

الف) انتخاب سهامداران
 ج) افزایش تولید

ب) حفظ منافع صاحبان سهام
 د) تعیین حقوق کارکنان

۱۱- کدام یک از موارد زیر از منابع عمده تأمین کننده حقوق صاحبان سهام در شرکت های سهامی است؟

الف) سرمایه گذاری سهامداران
 ج) وام بانکی

- (ب) مانده سود (زیان) انباشته
(د) موارد الف و ب
- ۱۲- هنگام انتشار سهام عادی و فروش آن به ارزش اسمی، کدام یک از حساب‌های زیر بستانکار می‌گردد؟
الف) صرف سهام
ب) کسر سهام
ج) سهام عادی
د) موارد الف و ج
- ۱۳- مابه‌التفاوت فروش سهام به قیمتی بیشتر از ارزش اسمی، به بستانکار کدام یک از حساب‌های زیر ثبت می‌شود؟
الف) سهام سرمایه
ب) کسر سهام
ج) حقوق صاحبان سهام
د) صرف سهام
- ۱۴- سود تضمین شده سهام ممتاز، چگونه محاسبه و پرداخت می‌شود؟
الف) به صورت درصدی از ارزش اسمی
ب) به صورت درصدی از ارزش بازار
ج) به نسبت سود سهام عادی
د) به نسبت سود کل سهام
- ۱۵- ارزش دفتری سهام عادی در شرکت‌های سهامی که فقط سهام عادی منتشر نموده‌اند،
الف) از تقسیم دارایی‌ها به جمع تعداد سهام عادی به دست می‌آید.
ب) از تقسیم سود انباشته به جمع تعداد سهام عادی حاصل می‌شود.
ج) از تقسیم صرف سهام به جمع تعداد سهام عادی به دست می‌آید.
د) از تقسیم حقوق صاحبان سهام به جمع تعداد سهام عادی، حاصل می‌شود.
- ۱۶- تفاوت ترازنامه شرکت‌های سهامی با ترازنامه مؤسسات تک مالکی و شرکت‌های تضامنی در کدام یک از موارد زیر است؟
الف) دارایی‌ها
ب) بدهی‌ها
ج) سرمایه
د) دارایی‌ها و بدهی‌های جاری

مسائل

- ۱- شرکت سهامی آوا در تاریخ ۱۳۸۹/۵/۲۰ با سرمایه‌ای معادل ۱۰/۰۰۰ سهم عادی ۱۰/۰۰۰ ریالی و ۵/۰۰۰ سهم ۰.۸٪ ممتاز ۱۰/۰۰۰ ریالی تشکیل گردیده است.
مطلوبست: انجام ثبت‌های لازم و تنظیم قسمت حقوق صاحبان سهام در ترازنامه با توجه به مفروضات زیر:
- ۱- فروش سهام عادی و ممتاز به ارزش اسمی به صورت نقد
  - ۲- فروش سهام عادی به مبلغ هر سهم ۱۳/۰۰۰ ریال و سهام ممتاز به ارزش اسمی به صورت نقد
  - ۳- فروش سهام عادی به ارزش اسمی و سهام ممتاز به ارزش هر سهم ۱۰/۵۰۰ ریال به صورت نقد
  - ۴- فروش سهام عادی به ارزش هر سهم ۱۴/۰۰۰ ریال و سهام ممتاز به ارزش هر سهم ۱۱/۰۰۰ ریال به صورت نقد
- ۲- هیئت مؤسس شرکت در شرف تأسیس حسام، در اول مردادماه ۱۳۰۰ تشکیل شد و در این هیئت، در

نقد

موارد زیر توافق به عمل آمد :

- سرمایه شرکت مبلغ ۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و منقسم به پنج هزار سهم ۱۰/۰۰۰ ریالی باشد.
- تعداد ۲۵۰۰ سهم از سهام شرکت متعلق به مؤسسان باشد و بقیه برای عموم عرضه شود.
- از مبلغ اسمی هر سهم مبلغ ۶/۰۰۰ ریال تأدیه شود و بقیه در تعهد صاحبان سهام باقی بماند.
- مؤسسان در تاریخ ۱۳××/۵/۵ سرمایه قابل پرداخت سهم خود را به شرح زیر تأدیه نمودند :

زمین	۱/۲۰۰/۰۰۰
ساختمان	۳/۰۰۰/۰۰۰
وسایط نقلیه	۲/۲۰۰/۰۰۰
ماشین آلات	۱/۹۰۰/۰۰۰
واریز وجه نقد به حساب بانک شرکت در شرف تأسیس	۶/۷۰۰/۰۰۰

- پس از طی تشریفات قانونی، اعلامیه پذیرهنویسی در تاریخ ۱۳××/۶/۱ برای عرضه سهام به عموم مردم، در یکی از روزنامه‌های کنیرالاتشار چاپ گردید.

- در تاریخ ۱۳××/۷/۱۵ هزینه‌های تأسیس به مبلغ ۱۸۰/۰۰۰ ریال از سوی یکی از مؤسسان پرداخت گردید.

- در اول آبان ماه، مجمع عمومی مؤسس با احراز پذیرهنویسی و انتخاب اولین مدیران و بازرس قانونی تشکیل شرکت را تصویب نمود.

مطلوبست : ثبت عملیات تأسیس شرکت در دفاتر آماری مؤسسان و دفاتر رسمی شرکت.

۳- آقای حیدری به اتفاق چند تن از سرمایه‌گذاران دیگر، تصمیم به تشکیل شرکت سهامی عام پارس نموده‌اند. سرمایه شرکت ۸۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و منقسم به سهام ۱/۰۰۰ ریالی است.

مؤسسان ۲۵٪ از سهام شرکت را تعهد کرده و ۶۰٪ از سرمایه تعهد شده را به شرح زیر واریز نموده‌اند :

زمین	۱/۶۰۰/۰۰۰
ساختمان	۲/۳۰۰/۰۰۰
سرقفلی	۱/۵۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری	۴۰۰/۰۰۰
وجه نقد	۶/۲۰۰/۰۰۰
	<hr/>
	۱۲/۰۰۰/۰۰۰

(وجه نقد در تاریخ ۱۳××/۱۷/۱۵ به حساب بانکی واریز شده و ارزش دارایی‌های دیگر نیز از سوی کارشناس

رسمی در همین تاریخ، تأیید و تقویم گردیده است.)

- در تاریخ ۱۳××/۸/۱۵ اعلامیه پذیرهنویسی نسبت به بقیه سرمایه، چاپ شد و در اختیار عموم قرار گرفت و

هزینه‌های تأسیس شرکت، جمعاً به مبلغ ۳۲۰/۰۰۰ ریال از سوی یکی از مؤسسان پرداخت شد.

- در اول آذرماه، مجمع عمومی مؤسس با احراز پذیرهنویسی و انجام سایر تشریفات، تشکیل شرکت را تصویب نمود.

مطلوبست : ثبت عملیات مذکور در دفاتر آماری مؤسسان و دفاتر رسمی شرکت

۴- شرکت سهامی خاص سرسبز با سرمایه‌ای معادل ۸۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال مرکب از ۸/۱۰۰۰ سهم ۱۰۰۰ ریال

تشکیل و رویدادهای زیر انجام می‌شود.

۵/۱) مؤسسان ۴۰٪ از مبلغ سرمایه را به شرح زیر تحویل شرکت می نمایند و مابقی سرمایه در تعهد آنان است :
ساختمان ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال . ماشین آلات ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال، اثاثه ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال و مابقی به صورت
نقد به حساب بانک شرکت در شرف تأسیس واریز می گردد.

۵/۱) یکی از مؤسسان مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت مخارج تأسیس شرکت را پرداخت نمود.
۶/۳) با احراز پذیره نویسی توسط مؤسسان و تصویب اساس نامه و انتخاب اولین هیئت مدیره و مدیران شرکت
و بازرسان شرکت فعالیت رسمی خود را آغاز می کند.

۷/۱۴) هیئت مدیره به تمامی صاحبان سهام اعلام می نماید که آخرین مهلت پرداخت تعهدات ۹/۱۵ بوده و تمامی
صاحبان سهام مکلف به پرداخت تعهدات خود تا این تاریخ می باشند.

۹/۱۵) تمامی سهام داران به استثنای آقای اصغرزاده مالک ۶۰۰۰ سهم وجوه لازم را به حساب بانک شرکت
واریز نمودند.

۱۱/۱۵) شرکت سهام آقای اصغرزاده را پس از ارسال اخطار دوم و خاتمه زمان یکماهه آن به مبلغ هر سهم
۱۰۳۰ ریال از طریق مزایده بین مؤسسان به فروش رسانده و مخارج فروش سهام به مبلغ ۲۵۰/۰۰۰ ریال را پرداخت
نموده و مابقی را به آقای اصغرزاده پرداخت می نماید.

۱۱/۱۵) اصل برگه سهام به سهام داران واگذار می گردد.

مطلوبست :

۱) نسبت رویدادهای لازم در دفاتر آماری مؤسسان

۲) نسبت رویدادهای لازم در دفاتر رسمی شرکت سهامی خاص سرسبز

۵) شرکت سهامی عام محسنین شامل ۶۰/۰۰۰ سهم عادی ۱۰۰۰ ریالی است. مؤسسين ۳۰٪ سرمایه را در
تاریخ ۸۸/۴/۱ تعهد و ۴۰٪ آن را پس از ارزیابی به شرح زیر واریز نمودند. موجودی نقد - بانک ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال،
ساختمان ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و اثاثه ۱/۷۰۰/۰۰۰ ریال و موجودی کالا ۵۰۰/۰۰۰ ریال.

۸۸/۵/۲) - باقی مانده سهام شرکت از طریق پذیره نویسی به مبلغ هر سهم ۱/۲۰۰ ریال به فروش رسید و پذیره نویسان
۴۰٪ بهای سهام پذیره نویسی شده را نقد به حساب بانک شرکت واریز کردند. همچنین شرکت به کلیه سهام داران مهلت
داد تا در مدت حداکثر ۲ ماهه نسبت به پرداخت باقی مانده تعهدات خود اقدام نمایند.

۸۸/۵/۲۵) - یکی از مؤسسان مخارج تأسیس شرکت به مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال را پرداخت نمود.

۸۸/۶/۱) - با معرفی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل به اداره ثبت شرکت ها و تصویب اساس نامه، شرکت به طور
رسمی تشکیل گردید.

۸۸/۷/۱۵) - بدهی شرکت بابت مخارج تأسیس پرداخت شد.

۸۸/۷/۲۰) - در تاریخ فوق کلیه سهام داران به استثنای یکی از پذیره نویسان به نام آقای رحیمی، مالک ۵/۰۰۰
سهم، نسبت به پرداخت بدهی خود اقدام و وجوه لازم را به حساب بانکی شرکت واریز نمودند.

۸۸/۸/۳۰) - با توجه به شرایط پذیره نویسی، شرکت سهام آقای رحیمی را که به تعهدات خود عمل نکرده بود،
را به بهای هر سهم ۱/۱۰۰ ریال فروخته و پس از کسر مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال مخارج فروش سهام، مابقی مبلغ را به
ایشان مسترد نمود.

۸۸/۸/۳۰) - اوراق سهام صادر و به سهام داران تحویل داده شد.

مطلوبست :

- ۱- ثبت رویدادهای حسابداری تشکیل شرکت در دفاتر آماري مؤسسان و تنظيم ترازنامه در تاريخ ۸۸/۶/۱
  - ۲- ثبت رویدادهای حسابداری لازم در دفاتر رسمي شرکت
  - ۳- تنظيم ترازنامه شرکت به تاريخ ۸۸/۸/۳۰
- تذکر : در ترازنامه قسمت حقوق صاحبان سهام نشان داده شود.
- ۶- در تاريخ ۸۷/۲/۵ شرکت سهامی عام کسری با سرمایه ای مرکب از ۱۰/۰۰۰ سهم عادی ۱/۰۰۰ ریالی و ۸/۰۰۰ سهم ۷٪ ممتاز ۱/۰۰۰ ریالی می باشد. مؤسسان حداقل قانونی سرمایه را تعهد و وجوه لازم را به صورت نقد به حساب بانک شرکت واریز نمودند.
  - ۲/۱۸ - باقیمانده سهام از طریق پذیره نویسی به ارزش هر سهم عادی ۱/۴۰۰ ریال و هر سهم ممتاز ۱/۲۰۰ ریال به فروش رسید و پذیره نویسان هم حداقل قانونی را پرداخت نمودند. طبق شرایط فروش سهام کلیه پذیره نویسان و مؤسسان متعهد گردیدند که باقی مانده وجوه سهام را حداکثر تا مدت سه ماه پرداخت نمایند.
  - ۳/۲۰ - خانم بشیری یکی از مؤسسان مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت مخارج تأسیس شرکت را پرداخت نمود.
  - ۳/۳۰ - با تشکیل مجمع عمومی مؤسس و تصویب اساس نامه و انتخابات اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل و معرفی آنان به اداره ثبت شرکت ها، شرکت به طور رسمي تشکیل گردید.
  - ۴/۱۰ - بدهی شرکت به خانم بشیری پرداخت گردید.
  - ۴/۱۸ - همگی سهام داران به استثنای یکی از پذیره نویسان به نام آقای رودکی که مالک ۵٪ سهام عادی و ممتاز شرکت است، تعهدات خود را به موقع پرداخت نمودند.
  - ۵/۲۰ - شرکت پس از ارسال اخطار مجدد و عدم مراجعه آقای رودکی سهام مذکور را از طریق مزایده به ارزش هر سهم عادی ۱/۱۰۰ ریال و هر سهم ممتاز به ارزش اسمی به فروش رسانده و مخارج فروش آن به مبلغ ۵۰/۰۰۰ ریال را از آن کسر و مابقی مبلغ به ایشان پرداخت گردید.
  - ۵/۳۰ - شرکت اوراق سهام را صادر و به سهام داران تحویل نمود.

مطلوبست :

- ۱- ثبت رویدادهای حسابداری در دفاتر آماري مؤسسان
  - ۲- تنظيم قسمت حقوق صاحبان سهام در ترازنامه مورخ ۸۷/۳/۳۰
  - ۳- ثبت تشکیل رسمي شرکت و سایر رویدادهای مالی در دفاتر رسمي شرکت
  - ۴- تنظيم ترازنامه شرکت به تاريخ ۸۸/۵/۳۰ (با نمایش قسمت حقوق صاحبان سهام)
  - ۷- شرکت سهامی پارس تعداد ۲۰/۰۰۰ سهم عادی ۱/۰۰۰ ریالی خود را جهت تحصيل یک دستگاه ماشین آلات به بهای تمام شده ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ و استهلاک انباشته ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال صادر نمود.
- مطلوبست :** این رویداد را با هر یک از مفروضات زیر در دفتر روزنامه شرکت ثبت نمایید.
- ۱- ارزش بازار هر سهم عادی ۱/۲۰۰ ریال ولی ارزش متعارف ماشین آلات در دست نیست.
  - ۲- ماشین آلات به ارزش ۲۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید ولی ارزش روز سهام در دست نیست.
  - ۳- ارزش روز هر سهم ۱/۱۵۰ ریال و ارزش متعارف ماشین آلات ۲۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال می باشد.
  - ۴- ارزش متعارف ماشین آلات ۲۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال بوده ولی کارشناس آن را ۲۵/۵۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی کرده است.